

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Навчально-науковий інститут економіки

Факультет менеджменту

Кафедра менеджменту

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
кваліфікаційної роботи ступеня бакалавра

студентки Марухно Вікторії Олександрівни

академічної групи 073-20зск-1

спеціальності 073 Менеджмент

на тему Підвищення ефективності управління господарською діяльністю підприємства (за матеріалами ПрАТ «Хімексі»)

Керівник кваліфікаційної роботи	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
	Саннікова С.Ф.			
Рецензент				
Нормоконтролер	Саннікова С.Ф.			

Дніпро
2023

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри менеджменту

_____ Швець В.Я.

(підпис)

« 15 » травня 2023 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеня бакалавра

студентці Марухно В.О. академічної групи 073-20зск-1

спеціальності 073 Менеджмент

на тему Підвищення ефективності управління господарською діяльністю підприємства (за матеріалами ПрАТ «Хімексі»)

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від 02 травня 2023 р. №315-с

Розділ	Зміст	Термін виконання
Теоретичний	Теоретичні основи управління господарською діяльністю підприємства	15.05.2023 р. – 28.05.2023 р.
Аналітичний	Аналіз фінансово-економічних результатів діяльності ПрАТ «Хімексі»	29.05.2023 р. – 15.06.2023 р.
Рекомендаційний	Обґрунтування управлінських рішень щодо підвищення ефективності господарської діяльності ПрАТ «Хімексі»	16.06.2023 р.– 02.07.2023 р.

Завдання видано

Саннікова С.Ф.

(підпис керівника)

Дата видачі « 15 » травня 2023 року

Дата подання до екзаменаційної комісії « 10 » липня 2023 року

Прийнято до виконання

Марухно В.О.

(підпис студентки)

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи бакалавра
студентки групи 073-20зск-1
НТУ «Дніпровська політехніка»
Марушно Вікторії Олександрівни

на тему: Підвищення ефективності управління господарською діяльністю підприємства (за матеріалами ПрАТ «Хімексі»)

**ВИРУЧКА, ВИТРАТИ, ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ,
ЕФЕКТИВНІСТЬ, ПРИБУТОК, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, УПРАВЛІННЯ**

Структура роботи: 90 сторінок комп'ютерного тексту; 24 рисунки; 17 таблиць; 38 джерел посилання.

Об'єкт розроблення – процес управління господарською діяльністю ПрАТ «Хімексі».

Мета роботи – теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності господарської діяльності підприємства.

Основні результати кваліфікаційної роботи бакалавра полягають у такому: досліджено теоретичні основи управління господарською діяльністю підприємства; надана характеристика ПрАТ «Хімексі»; здійснено аналіз фінансово-економічних показників діяльності ПрАТ «Хімексі»; проведено аналіз операційних витрат, оплати праці та ефективності використання персоналу; досліджено основні засоби підприємства; проведено аналіз активів ПрАТ «Хімексі», джерел їх формування та ділової активності підприємства; обґрунтовано управлінські рішення щодо підвищення ефективності господарської діяльності ПрАТ «Хімексі».

Методи дослідження – системний підхід, порівняння, фінансово-економічний аналіз, трендовий, графічний, табличний методи.

Результати кваліфікаційної роботи бакалавра рекомендовано для використання у господарській діяльності ПрАТ «Хімексі».

Сфера застосування – це процес управління господарською діяльністю підприємства.

Економічна ефективність. В результаті реалізації управлінських рішень щодо випуску тепличних плівок з покращеними світлостабілізаційними характеристиками і підвищеним гарантійним терміном служби, збільшення обсягів реалізації полімерів, надання в оренду офісних і виробничих приміщень підприємство отримає економічний ефект в розмірі 7837 тис. грн.; підвищиться рентабельність продукції на 0,11 %, чистий прибуток зросте на 6426 тис. грн.

Значимість роботи полягає в тому, що результати здійснених досліджень і обґрунтування управлінських рішень щодо підвищення ефективності господарської діяльності можуть бути використані у практичній діяльності ПрАТ «Хімексі».

ABSTRACT

of qualification paper for the Bachelor's degree
by the student of the academic group 073-20zsk-1
Dnipro University of Technology
Marukhno Viktoriia Oleksandrivna

Title: Increasing the efficiency of management of the enterprise economic activity
(based on the materials of Private JSC "Himexi")

REVENUE, COSTS, ECONOMIC ACTIVITY, EFFICIENCY, PROFIT,
PROFITABILITY, MANAGEMENT

Structure: 90 printed pages; 24 figures; 17 tables; 38 references.

Object of development is the process of management of the economic activity of Private JSC "Himexi".

The aim of the paper is theoretical substantiation and development of practical recommendations for increasing the efficiency of the enterprise economic activity.

The main findings of the qualification paper for the Bachelor's degree are as follows: the theoretical foundations of management of the enterprise economic activity are investigated; the characteristics of Private JSC "Himexi" are provided; the analysis of the financial and economic indicators of the activity of Private JSC "Himexi" is carried out; the analysis of operating costs, wages and efficiency of personnel use is carried out; the fixed assets of the enterprise are investigated; the analysis of the assets of Private JSC "Himexi", the sources of their formation and the business activity of the enterprise is carried out; the management decisions on increasing the efficiency of the economic activity of Private JSC "Himexi" are substantiated.

Research methods are systematic approach, comparison, financial and economic analysis, trend, graphic, tabular methods.

The findings of the qualification paper for the Bachelor's degree are recommended for use in the economic activity of Private JSC "Himexi".

Application is the process of managing the economic activity of the enterprise.

Economic efficiency. As a result of the implementation of management decisions related to the production of greenhouse films with improved light stabilization characteristics and increased warranty period, the increasing in the volume of sales of polymers, the leasing of office and production premises, the enterprise will receive an economic effect in the amount of 7837 thousand UAH; the profitability of production will increase by 0.11%, the net profit will increase by 6426 thousand UAH.

The value of the research is that the results of the conducted research and substantiation of management decisions on increasing the efficiency of economic activity can be used in the practical activity of Private JSC "Himexi".

ЗМІСТ

	Стор.
Вступ	4
1 Теоретичні основи управління господарською діяльністю підприємства	6
1.1 Господарська діяльність, її аналіз і ефективність	6
1.2 Підвищення ефективності управління господарською діяльністю підприємства	13
2 Аналіз фінансово-економічних результатів діяльності ПрАТ «Хіmekсі»	18
2.1 Характеристика ПрАТ «Хіmekсі»	18
2.2 Аналіз фінансово-економічних показників діяльності ПрАТ «Хіmekсі»	27
2.3 Аналіз операційних витрат підприємства	35
2.4 Аналіз оплати праці та ефективності використання персоналу ПрАТ «Хіmekсі»	38
2.5 Дослідження основних засобів підприємства	42
2.6 Аналіз активів ПрАТ «Хіmekсі» та джерел їх формування	50
2.7 Аналіз ділової активності підприємства	54
3 Обґрунтування управлінських рішень щодо підвищення ефективності господарської діяльності ПрАТ «Хіmekсі»	60
3.1 Розробка і обґрунтування заходів з підвищення ефективності господарської діяльності підприємства	60
3.2 Вплив запропонованих заходів на ефективність господарської діяльності ПрАТ «Хіmekсі»	81
Висновки	83
Перелік джерел посилання	87

ВСТУП

В теперішніх складних умовах функціонування економіки України сталість роботи підприємств забезпечується втриманням існуючих споживачів, варіюванням видів продукції і видів діяльності відповідно до існуючого попиту, застосуванням всіх можливих чинників для отримання необхідного результату господарської діяльності. Результат господарської діяльності підприємства залежить від обсягів продажів, надходжень виручки та отриманого прибутку. Кінцеві результати господарської діяльності забезпечуються ефективним управлінням нею в цілому та всіма її складовими. Господарська діяльність підприємств здійснюється в процесі включення у дію засобів виробництва і робочої сили, використання предметів праці за умов організації і регулювання самого процесу виробництва, управління процесами і підрозділами. Ефективність управління господарською діяльністю має на увазі реалізацію раціонального використання трудових, матеріальних і фінансових ресурсів, удосконалення організації виробничих, збутових та інших процесів, покращення управлінської структури та взаємозв'язків між структурними одиницями, забезпечення якості і конкурентоспроможності продукції. Зараз здійснення господарських процесів відбувається в умовах загострення конкуренції та характеризується пошуком дієвих форм, методів та технологій управління господарською діяльністю відповідно до сучасних вимог ринку та запитів споживачів. Забезпечення ефективного управління господарською діяльністю суб'єктів господарювання набуває дуже важливого значення в умовах ринкових відносин особливо в складні кризові часи.

Створення передумов сталого функціонування підприємств вимагає глибокого рівня аналізу господарських процесів та виявлення резервів і можливостей їх покращення. Тому дослідження особливостей управління господарською діяльністю підприємства особливо актуальне для забезпечення його стабільного розвитку. Підвищення ефективності управління

господарською діяльністю підприємства дає можливість стабільного отримання та збільшення прибутку, підвищення рентабельності, покращення конкурентоспроможності, тому обрана тема кваліфікаційної роботи актуальна у сучасних умовах функціонування суб'єктів господарювання.

Об'єктом розроблення є процес управління господарською діяльністю ПрАТ «Хіmekсі».

Предметом розроблення є теоретичні, методичні та практичні підходи до управління господарською діяльністю підприємства.

Метою роботи є теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності господарської діяльності підприємства.

Завданнями кваліфікаційної роботи є:

- дослідження теоретичних основ управління господарською діяльністю підприємства;
- надання характеристики підприємства ПрАТ «Хіmekсі»;
- здійснення аналізу фінансово-економічних показників діяльності ПрАТ «Хіmekсі»;
- проведення аналізу операційних витрат підприємства;
- здійснення аналізу оплати праці та ефективності використання персоналу ПрАТ «Хіmekсі»;
- дослідження основних засобів підприємства;
- проведення аналізу активів ПрАТ «Хіmekсі» та джерел їх формування;
- здійснення аналізу ділової активності підприємства;
- обґрунтування управлінських рішень щодо підвищення ефективності господарської діяльності ПрАТ «Хіmekсі».

Методи досліджень: системний підхід, порівняння, фінансово-економічний аналіз, трендовий, графічний, табличний методи.

Практичне значення роботи – результати, здійснених у кваліфікаційній роботі досліджень, можуть бути використані в практичній діяльності ПрАТ «Хіmekсі».

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ГОСПОДАРСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Господарська діяльність, її аналіз і ефективність

Господарська діяльність – це самостійна, суспільно корисна діяльність спрямована на виготовлення і реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг, що мають цінову визначеність, яка поєднує приватні і публічні інтереси та здійснюється в межах чинного законодавства і публічного права.

Ознаки господарської діяльності:

- 1) сфера здійснення господарської діяльності – суспільне виробництво (господарська сфера);
- 2) зміст господарської діяльності – виробництво та реалізація продукції, виконання робіт, надання послуг відбуваються не для власних потреб виробника, а для задоволення потреб інших осіб –споживачів;
- 3) господарська діяльність має вартісний характер (в її межах реалізується продукція, виконуються роботи, надаються послуги, які можливо оцінити у грошовому еквіваленті);
- 4) господарська діяльність здійснюється суб'єктами господарювання;
- 5) поєднання приватних інтересів виробника (в одержанні прибутку чи інших вигод/переваг від господарської діяльності) та публічних інтересів (суспільства в особі широкого кола споживачів, держави, територіальної громади тощо);
- 6) виконання на професійній основі;
- 7) здійснення в межах чинного законодавства [1, с. 17].

Дослідження господарської діяльності підприємства здійснюється на базі її аналізу. Аналіз господарської діяльності дозволяє оцінити її ефективність на основі визначення низки показників.

Господарська діяльність підприємства являє собою обґрунтований процес планування, виробництва продукту з ціллю його подальшого збуту та отримання прибутку відповідно до потреб споживачів та ринкової кон'юнктури. Ефективність виробничо-господарської діяльності є свого роду кінцевим показником вдалого (невдалого) управління цією діяльністю. Аналіз господарської діяльності є невід'ємним складником системи управління кожного підприємства, оскільки спрямований на ідентифікацію його стану, розроблення превентивних та реактивних управлінських рішень для ліквідації проблеми та використання шансів середовища, в якому функціонує підприємство. Метою аналізу виробничо-господарської діяльності є оцінювання рівня ефективності застосування виробничих ресурсів для виробництва і реалізації продукції, виявлення ефективності операційної діяльності підприємства. Напрямами аналізу та оцінки виробничо-господарської діяльності підприємства є: підсистеми виробництва, збуту, персоналу, фінансова підсистема [2, с. 24-25].

Головним завданням аналізу результатів діяльності підприємства є:

- оцінювання динаміки абсолютних показників фінансових результатів;
- визначення спрямованості і розміру впливу окремих чинників на суму прибутку та рівень рентабельності;
- виявлення й оцінювання можливих резервів зростання прибутку і рентабельності [3, с. 173].

Метою аналізу реалізації продукції, послуг є знаходження шляхів збільшення її обсягів порівняно з конкурентами, підвищення на ринку праці попиту на цю продукцію, послуги, результат – збільшення прибутку підприємства [4, с. 103].

Основні види сучасного економічного аналізу – операційний, інвестиційний, інноваційний, діагностичний, фінансовий, стратегічний, маркетинговий, функціонально-вартісний. Саме оперативний аналіз дає змогу своєчасно втрутитись у господарські процеси та правильно їх спрямувати, у

короткі терміни отримати інформацію про своєчасне виконання договірних зобов'язань, стан розрахунків, виконання виробничої програми тощо. Оперативний аналіз є системою щоденного спостереження та оцінювання відхилень фактичного стану досліджуваного об'єкта від регламентованих показників, визначення причин та можливих наслідків таких відхилень, розроблення механізмів швидкого втручання в господарські процеси для реалізації ефективної діяльності підприємства, набуває особливого значення в умовах нестабільної виробничої, фінансової та комерційної діяльності підприємств. Перевагою оперативного аналізу є його дієвість, тобто можливість управлінського апарату своєчасно втрутитись у господарські процеси та правильно спрямувати їх [5, с. 160].

Основними проблемами аналізу фінансово-господарської діяльності є відсутність взаємозв'язків між методичними підходами до аналізу сфер діяльності та напрямками вирішення управлінських проблем; слабка орієнтація методик аналізу на передбачення перспективного стану господарської діяльності підприємства; вплив на результати аналізу методологічних засад формування облікової інформації тощо. Першочергові заходи по удосконаленню методичних підходів до аналізу господарської діяльності слід вбачати у врахуванні методологічних особливостей формування показників в системі обліку при побудові інформаційної бази аналізу; активне застосування модифікованих показників, які нівелюють вплив облікової політики на інформаційне забезпечення процесу застосування аналітичних процедур шляхом наближення значень об'єктів та явищ до їх економічного змісту; орієнтація аналітичної роботи на використання сучасних аналітичних моделей стратегічного спрямування, що дозволяє комплексно оцінити поточний та перспективний стан розвитку підприємства [6, с. 214].

Для аналізу господарської діяльності підприємств та прийняття ефективних рішень потребують розвитку такі перспективні методики економічного аналізу, як:

– ситуаційний аналіз, методика якого повинна відповідати постійним

запитам управлінців, враховувати інфляційні процеси, дії конкурентів, кон'юнктуру ринку, ризики тощо;

– стратегічний аналіз, що аналізує майбутнє не тільки за показниками минулого, а й за прогнозованими умовами майбутнього;

– ABC-аналіз, який дозволяє обґрунтувати пріоритети та ключові напрямки змін у виробничому процесі; результатом повинна бути мобілізація резервів господарювання через поліпшення організації та ефективності виробництва [7, с. 172].

Роль і місце економічного аналізу в системі управління підприємством, в основному, розкривається шляхом застосування типового контуру управління. Сутнісно-змістовна основа комплексного економічного аналізу полягає в межах функціонування організаційно-економічного механізму сталого розвитку підприємства відповідно до таких його підсистем: результативно-цільової, функціональної (загальної, та спеціальної), забезпечуючої, адаптивної, а також підсистеми верифікації [8, с. 63].

Необхідність економічного аналізу фінансових результатів обумовлена власною потребою підприємства в частині його економічного розвитку, адже саме позитивний фінансовий результат є джерелом для розширення виробничих потужностей та масштабів діяльності, виходу на нові ринки збуту, розширення матеріально-технічної бази та оптимізації активів суб'єктів господарювання, а також джерелом реалізації стратегії розвитку підприємства. Здійснення економічного аналізу фінансових результатів та, як наслідок, виявлення потенційних можливостей забезпечують використання резервів підвищення ефективності господарської діяльності з метою максимізації прибутку, що має безпосередній вплив на формування фінансової стійкості підприємства [9, с. 23].

Для ефективного управління результатами діяльності підприємства аналіз повинен охоплювати: дослідження складу, динаміки та структури фінансових результатів; аналіз їх формування та динаміки основної операційної діяльності; аналіз формування чистого прибутку; аналіз

рентабельності виробництва; для виявлення та усунення негативних факторів та збільшення впливу позитивних слід проводити факторний аналіз результатів діяльності підприємства за допомогою використання їх адитивної моделі [10, с. 54].

Управління ефективністю діяльності підприємств – це набір управлінських процесів (планування, організації, контролю і аналізу), які дозволяють визначити стратегічні цілі та потім оцінювати і управляти діяльністю підприємства щодо досягнення поставлених цілей при оптимальному використанні наявних ресурсів та забезпеченні безперервності і стійкості процесу підвищення ефективності підприємства. Воно охоплює весь спектр завдань в області стратегічного, фінансового, маркетингового та операційного управління підприємством [11, с. 250].

Етапи управління ефективністю промислового підприємства зведено до чотирьох послідовних дій, які передбачають:

- 1) формування інформаційної бази щодо ефективності діяльності за базовими завданнями управління;
- 2) визначення критеріїв оптимального рівня ефективності у певних умовах розвитку;
- 3) розробка заходів щодо досягнення оптимального рівня ефективності;
- 4) контроль за реалізацією управлінських рішень у процесі забезпечення стратегічного розвитку підприємства [12, с. 13].

Основними критеріями оцінки ефективності і результативності управління господарською діяльністю підприємства є:

- дієвість – здатність управлінської системи досягати поставлених цілей;
- економічність – здатність досягати поставлених цілей з оптимальним використанням ресурсів;
- якість – здатність виробленої продукції відповідати вимогам та очікуванням споживачів;

- своєчасність – здатність досягати поставлених цілей з мінімальними витратами часу;

- прибутковість – здатність досягати поставлених цілей з позитивним фінансовим результатом;

- якість праці – здатність в процесі трудової діяльності задовольняти потреби та очікування трудового персоналу;

- інноваційність – здатність впроваджувати виробничі та управлінські новації та спроможність максимально використовувати науково–технічний потенціал підприємства [13, с. 138].

Ефективність господарської діяльності характеризується такими ознаками:

- здатність забезпечувати результативність (ефект) процесу;

- синтетична характеристика якісної результативності підприємства;

- відношення виготовленої продукції за певний проміжок часу до кількості ресурсів здатність приносити ефект;

- відносна величина, що характеризує результативність затрат;

- співвідношення результатів і сукупних витрат;

- наслідком правильності певних процесів і дій;

- характеризує продуктивність будь яких затрат;

- комплексне відображення кінцевих результатів використання засобів виробництва і трудових ресурсів;

- співвідношення результату і витрат, співвідношення результатів видів діяльності (доходів, витрат).

Відповідно до окреслених характеристик, ефективність представляє собою якісну характеристику діяльності підприємства, що здатна забезпечити позитивну результативність, і є наслідком правильності певних процесів і дій, характеризує їх продуктивність, через співвідношення результатів та витрат [14, с. 18].

Варто проводити аналіз господарської діяльності за такими групами узагальнюючих і часткових показників, а саме:

1) узагальнюючі показники ефективності діяльності підприємства (показники рентабельності, темпи росту обсягів виробництва і реалізації продукції, обсяги виробництва і реалізації продукції на 1 грн витрат, зниження витрат на 1 грн товарної продукції, фінансові результати на 1 грн витрат, частка ринку, рівень задоволення потреб ринку та інші);

2) часткові показники ефективності діяльності підприємства:

– показники ефективності використання персоналу (продуктивність праці, економія робочого часу, плинність персоналу, зарплатовіддача та ін.);

– показники ефективності використання фінансових ресурсів (коефіцієнти фінансової стійкості, стабільності, фінансового ризику, ліквідності та платоспроможності, обсяги капіталовкладень, строк окупності інвестицій та ін.);

– показники ефективності використання основних засобів (фондовіддача, фондодіагностика активної частини основних засобів, фондомісткість, фондоозброєність, рівень придатності основних засобів та ін.);

– показники ефективності використання оборотних активів (коефіцієнт оборотності активів загалом та їх окремих складових елементів, коефіцієнт завантаження оборотних активів, тривалість одного обороту оборотних активів, вивільнення оборотних активів та ін.);

– показники ефективності використання матеріальних ресурсів (матеріаломісткість, матеріаловіддача, матеріальні витрати на 1 грн реалізованої продукції, економія/перевитрати матеріальних витрат та ін.);

– показники якості продукції (частка продукції, що відповідає світовим і вітчизняним зразкам; відсоток бракованої продукції, втрати від браку, економічний ефект від поліпшення якості продукції та ін.) [15, с. 84].

Найбільш вживані показники ефективності господарської діяльності:

– показники економічної рентабельності;

– показники фінансової рентабельності;

– показники рентабельності операційної діяльності [16, с. 223].

Більш широкий перелік показників оцінки господарської діяльності включає: коефіцієнти ліквідності, коефіцієнт автономії, рентабельність оборотних активів, коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами, чиста рентабельність продажів, рентабельність необоротних активів, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, рентабельність власного капіталу, коефіцієнт оборотності запасів [17, с. 57].

Ефект, як економічна категорія, враховує всі видові аспекти отриманого внаслідок реалізації певних дій результату, що дозволяє використати дану категорію при розрахунку ефективності цих дій [18, с. 13].

Оцінювання економічної ефективності господарської діяльності підприємств у цілому та ефективності використання тих чи інших видів економічних ресурсів дає змогу зіставити між собою результативність функціонування різних суб'єктів господарювання, абстрагуючись при цьому від масштабів їх діяльності та розмірів застосовуваних ними ресурсів. Також оцінювання економічної ефективності господарської діяльності та ресурсного забезпечення підприємства дозволяє проаналізувати динаміку результативності його функціонування, елімінуючи з розгляду зміну розмірів цієї діяльності та наявних у підприємства ресурсів. Тому під економічною ефективністю господарської діяльності підприємства та її ресурсного забезпечення доцільно розуміти міру результативності цієї діяльності та використання певних видів економічних ресурсів підприємства [19].

1.2 Підвищення ефективності управління господарською діяльністю підприємства

Покращення господарської діяльності можливе за умов ефективного управління розвитком підприємства, який передбачає удосконалення економічної, екологічної та соціальної складових функціонування підприємства. З позиції підтримання результативності господарської діяльності система управління розвитком підприємства – це сукупність

управлінських рішень, спрямованих на забезпечення задовільного стану підсистем управління – управління платоспроможністю, фінансовою стійкістю, діловою активністю, рентабельністю, майном, грошовими потоками, – процес реалізації яких дозволяє досягти поставлених цілей у коротко-, середньо- і довгострокових періодах часу [20, с. 104].

Основними перспективними напрямками розвитку підприємств є:

- ефективного управління витратами та зниження собівартості продукції;
- застосування міжнародної сертифікації продукції та стандартизації процесів виробництва як складових управління якістю;
- удосконалення рівня організації виробництва з використанням модернізованого устаткування та новітнього програмного забезпечення;
- впровадження сучасних технологій виробництва та зменшення тривалості виробничого процесу;
- налагодження тісних зв'язків з бізнес-партнерами [21, с. 50].

В теперішніх умовах пропонується перехід на адаптивне управління господарською діяльністю, яке дає змогу підприємству шляхом використання механізму адаптації, що ґрунтується на постійному стеженні за відповідністю фактичного рівня адаптації нормативному, своєчасно вносити зміни у стратегічні й поточні плани для забезпечення виживання підприємства і досягнення при цьому встановленої мети. Метою адаптивного управління виробничо-господарською діяльністю підприємства є розроблення найефективніших управлінських рішень, спрямованих на забезпечення гармонійного розвитку суб'єкта господарювання в умовах мінливого зовнішнього середовища та загострення конкуренції на ринку [22, с. 161].

Підвищення ефективності управління господарською діяльністю забезпечує підприємствам фінансову стійкість та економічну безпеку. Фактори економічної безпеки підприємства: організаційна структура підприємства, персонал, технології; інновації, інформаційне середовище, менеджмент, майно підприємства, фінанси підприємства. Кожен із цих факторів бере участь у процесі забезпечення економічної безпеки

підприємства, тому дуже важливо визначити вплив кожного з цих факторів на господарську діяльність підприємства [23].

Стратегія управління господарською діяльністю повинна бути націлена на застосування інновацій, які дозволяють підприємствам досягти зростання продуктивності та розширення ринкового сегменту через реалізацію конкурентних переваг на вітчизняному чи світовому ринку [24, с. 26].

Для вирішення проблем підвищення ефективності господарської діяльності підприємств доцільно вживати заходів, які дають змогу прискорити інноваційний розвиток за рахунок переоснащення, застосування новітніх технологій та обладнання; які пов'язані з впровадженням сучасних енерго- та ресурсозберігаючих технологій, покращенням матеріально-технічного та інформаційного забезпечення, поліпшенням умов праці [2, с. 27].

Господарська діяльність є комплексом науково обгрунтованих дій його налагодження і вдосконалення з використанням нових технологій, що максимально задовольняє потреби ринку і забезпечує прибутковість суб'єктів господарської діяльності. В сучасних умовах господарювання найбільш важливими механізмами управління господарською діяльністю є механізми збуту, фінансовий механізм, механізм внутрішньогосподарського виробничого процесу, механізм кадрової мотивації, механізми контролю та забезпечувальні механізми [25, с. 125, 128].

Основними напрямками покращення управління ефективністю господарської діяльності підприємств є підвищення кваліфікації управлінського персоналу, вдосконалення організаційної структури управління на підприємстві, раціональне управління ресурсами та їх використання, створення більш комфортних умов праці, більш точне планування діяльності та розвитку підприємства з урахуванням усіх можливих подій [26, с. 28].

Основними шляхами підвищення ділової активності та ефективності господарської діяльності є такі:

- стимулювання працівників та їх мотивування, за рахунок чого підвищиться продуктивність праці;

- раціоналізація затрат сировини, матеріалів;
- застосування досягнень науково-технічного прогресу;
- підвищення якості продукції;
- розвиток зовнішньої діяльності підприємства;
- впровадження заходів забезпечення максимізації прибутку [27].

З метою максимізації прибутку велике значення має зниження та оптимізація витрат, яку слід здійснювати на основі проведення економічного аналізу діяльності підприємства. Об'єктом економічного аналізу є господарська діяльність підприємства загалом. Разом із тим, виробничі витрати є тим об'єктом, що пронизує усі без винятку бізнес-процеси виробничого характеру на промисловому підприємстві. У зв'язку із цим, об'єктом економічного аналізу виробничих витрат мають виступати не лише витрати, а власне бізнес-процеси, з якими пов'язано виникнення певних видів виробничих витрат. Такий підхід дозволить побудувати повну та достовірну інформаційну модель управління господарською діяльністю загалом та поведінкою виробничих витрат зокрема [28, с. 386]. Для оцінки виробничих витрат необхідно враховувати не лише технічний, виробничий та фінансовий план підприємства, а й інші аспекти з розкриття та мобілізації внутрішніх резервів підприємства [29, с. 161].

З ціллю підвищення результативності діяльності підприємств та збільшенню рівня прибутковості доцільно проводити комплекс заходів, спрямованих на збільшення обсягів виробництва, зниження рівня собівартості продукції за рахунок мінімізації витрат, розробку та впровадження нових видів продукції, покращення технічної та технологічної основи, підвищення продуктивності праці та загалом більш ефективно використовувати наявний потенціал підприємства [30, с. 106].

Основні фактори підвищення прибутку підприємства: раціональне використання виробничих ресурсів, застосування технічних та організаційних нововведень, зниження собівартості продукції, підвищення якості продукції, забезпечення конкурентоспроможності продукції [31, с. 110].

Основними чинниками росту прибутковості є підвищення якості виробленої продукції, зниження собівартості і втрат трудових і матеріальних ресурсів, більш продуктивне використання обладнання та ін. Підвищенню ефективності господарської діяльності підприємства сприяє [32, с. 18]:

- зосередження виробництва на високорентабельній продукції, удосконалення продукції з середнім рівнем рентабельності та зняття з виробництва низькорентабельної продукції;

- впровадження сучасних технологій у виробництво, які посприяють мінімізації витрат, економії часу, підвищенню якості продукції і тим самим приведуть до збільшення прибутку на підприємстві;

- проведення модернізації та реконструкції матеріально-технічної бази підприємства;

- корегування маркетингової політики, розробка ефективної реклами;

- уникнення зайвих витрат: штрафів, неустойок, пені та стягнень;

- підвищення вартості продукції шляхом впровадження нових технологій та покращення якості;

- ведення ефективної політики управління діяльністю підприємства;

- зниження собівартості окремих видів продукції за рахунок зменшення матеріаломісткості, трудомісткості та збільшення фондівіддачі;

- збільшення прибутковості (прибутку від реалізації продукції) підприємства за рахунок зростання об'ємів виробництва і реалізації, поліпшення структури і якості продукції;

- впровадження заходів із підвищення продуктивності праці своїх працівників, скорочення адміністративно-управлінського персоналу;

- розробка стратегії і тактики діяльності та розвитку підприємства, інформаційне забезпечення процесу прийняття рішення;

- скорочення витрат шляхом застосування сучасних методів управління витратами, однією з яких є управлінський облік, зниження втрат від браку.

2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ХІМЕКСІ»

2.1 Характеристика ПрАТ «Хімексі»

Приватне акціонерне товариство «Хімексі» – одне з конкурентоспроможних підприємств хімічної промисловості, яке займається виробництвом поліетиленових плівок сільськогосподарського, промислового та харчового призначення та оптовою торгівлею хімічною продукцією, такою як органічні розчинники, полімери тощо.

Дата реєстрації підприємства 13.11.1995 року. Код ЄДРПОУ 23737832. Адреса підприємства: Україна, 01042, місто Київ, вул.Чеська, будинок 1/22. 03.09.2021 року змінився основний вид діяльності підприємства з 46.75 «Оптова торгівля хімічними продуктами» на 22.21 «Виробництво плит, листів, труб і профілів із пластмас». Таким чином, на даний час основний вид діяльності ПрАТ «Хімексі»: 22.21 Виробництво плит, листів, труб і профілів із пластмас. Також видами діяльності підприємства ПрАТ «Хімексі» залишаються: 46.76 «Оптова торгівля іншими проміжними продуктами», 46.75 «Оптова торгівля хімічними продуктами». Інформація про підприємство представлена на сайті компанії [33], звітність ПрАТ «Хімексі» – на ресурсі [34]. Протягом усього періоду свого існування з 1995 року і на даний час компанія «Хімексі» працює у сфері імпорту та реалізації промисловим підприємствам України хімічної сировини, яка розподіляється за такими напрямками та цільовим призначенням:

- полімери (поліетилен, поліпропілен, полістирол);
- органічні розчинники (ацетон, толуол, ксилол, метил-етил-бутилацетат, бутиловий та ізобутиловий спирти) та сировина для виробництва продуктів автохімії (моно-діетиленгліколі).

ПрАТ «Хімексі» підтримує тривалі партнерські відносини з більшістю

виробників зазначених видів сировини Західної Європи та Близького Сходу, знає об'єктивну поточну картину стану ринку і має можливість реалізації найкращої цінової пропозиції, що діє в закупівельному часовому інтервалі. Компанія реалізує складні логістичні схеми, використовує можливості тривалого зберігання та користується широким спектром фінансових інструментів.

Вищевказані можливості є суттєвими при роботі з сировиною, ціноутворення якої піддається впливу факторів ринку, що постійно змінюються, з щотижневими котируваннями і робить компанію гнучкою і конкурентоспроможною.

ПрАТ «Хімексі» має діюче виробництво поліетиленових плівок сільськогосподарського, промислового та харчового призначення. Виробничий комплекс, що включає сучасне обладнання провідних європейських виробників, технічно оснащені будівлі і складські потужності, розташований у Києві і є власністю компанії. Компанію вирізняє прагнення до високої якості виробленого продукту, виготовленого за рецептурами, розробленими з урахуванням індивідуальних вимог замовника, його пакувального обладнання та існуючих умов зберігання. Потужність виробничого комплексу, який включає до свого складу три екструзійні лінії для виробництва плівки та обладнання для переробки відходів, становить 300-320 тон готової продукції на місяць.

Одним з головних напрямків комерційної діяльності підприємства є сфера постачання полімерної сировини для виробничих потреб промислових підприємств полімерної галузі України, у тому числі для власного виробництва поліетиленової плівки.

Трейдерські можливості компанії дозволяють мати постійний запас широкого спектру сировини з оптимальною вартістю, отримувати швидкий доступ до тестування та постачання нових видів сировини зі спеціальними властивостями. Технологічний персонал компанії має на меті професійну реалізацію інноваційних можливостей сучасного екструзійного обладнання та

виробництво композиційних плівок з високими фізико-механічними властивостями. Постійний моніторинг якості та співпраця з технічним персоналом замовника на всіх етапах виробництва та експлуатації продукту, а також скорочення часу очікування та виробництва замовлення дають можливість максимально задовольнити побажання замовника [33].

Успішність розвитку компанії підтверджується отриманням у 2017 році сертифікату ISO 9001:2015, який офіційно засвідчує відповідність компанії вимогам міжнародних стандартів у сферах виробництва поліетиленової плівки, реалізації поліетилену та розчинників.

Філософія та основні принципи діяльності підприємства ґрунтуються на пріоритетності професійного підходу, основоположних моральних та особистісних цінностях і саме тому дозволяють зробити партнерство взаємовигідним, а комунікації такими, що приносить радість.

Продукція, яка представлена підприємством до реалізації:

– поліетиленові плівки: термозбіжна, сільськогосподарська, плівка для пакування продуктів харчування, кольорова плівка під друк, плівка для ламінування, будівельна плівка;

– органічні розчинники: ацетон технічний, метилетилкетон, ортоксилол, толуол;

– сольвенти: бутилацетат, метіл-трет-бутиловий ефір, етилацетат, метилацетат, Н-бутанол, ізобутанол, етиленгліколь, діетиленгліколь;

– полімери.

Термозбіжна плівка – призначена для пакування широкого спектру товарів, які виготовляються підприємствами будівельної сфери, скляними заводами, виробниками алкогольних і безалкогольних напоїв та багато інших.

За 20 останніх років розвитку ПрАТ «ХімеКСі стало одним з лідерів з виробництва термозбіжної плівки, завдяки тому, що компанія «ХімеКСі» має в своєму розпорядженні сучасне європейське обладнання, яке дозволяє виготовляти якісну термозбіжну плівку з підвищеними фізико-механічними характеристиками, що дозволяє економити фінансові ресурси замовника з

урахуванням специфіки його пакувального обладнання та вимог. Якість плівки компанії Хімекси давно зарекомендувала себе на ринку України та додатково підтверджена сертифікатом якості ISO 9001.

ПрАТ «Хімекси» виготовляє два типи сільськогосподарських плівок: тепличні плівки та плівки для мульчування.

Тепличні плівки, що виготовляються підприємством, містять спеціальні добавки, що забезпечують високу міцність, достатню для захисту від мінливих погодних умов та УФ-випромінювань. Це важливий момент, на який слід звернути увагу при виборі тепличної плівки, оскільки від цього значною мірою залежить термін її служби. Гарантійний термін служби плівки, виготовлений компанією «Хімекси», становить мінімум 24 місяці. Максимальна ширина тепличної плівки у вигляді рукава у розвороті становить 4800 мм, товщина може змінюватись від 40 до 200 мкм.

Плівки для мульчування вже давно посіли надійне місце у сучасному сільському господарстві. Їх використання дозволяє отримати безліч переваг таких як зменшення кількості бур'янів, запобігання перегріву ґрунту влітку та промерзання взимку, запобігання ерозії ґрунту та збереженню його пухкості, утримання вологи та, відповідно, збільшення врожайності. Як плівку для мульчування в основному використовують чорну плівку, рідше чорно-білу та прозору. ПрАТ «Хімекси» виробляє всі три види плівки різного забарвлення для мульчування у формі полотна шириною до 1500 мм, товщиною від 30 до 200 мкм.

Плівки для пакування продуктів харчування виробництва ПрАТ «Хімекси» представлені високоякісними харчовими плівками, що виготовляються на багат шарових екструдерах європейського виробництва із застосуванням високоякісних поліетиленів за індивідуальними рецептурами. Основною сферою застосування харчових плівок є упаковка молочних та сипучих продуктів. Головним завданням при виробництві харчової плівки є виготовлення не лише міцної, а й безпечної продукції, що беззастережно виконується компанією «Хімекси» та підтверджено сертифікатами якості ISO

9001 та санітарно-гігієнічними висновками МОЗ України. При цьому у кожного виробника молочних виробів своє індивідуальне пакувальне обладнання, відповідно, процес упаковки має свої індивідуальні особливості, які враховуються фахівцями підприємства для розробки рецептур плівки.

Кольорова плівка під друк компанії «Хіmekсі» поставляється для великої кількості підприємств, які використовують її як основу для нанесення друку з подальшим формуванням її у готові вироби. Плівку під друк ПрАТ «Хіmekсі» можна зустріти у вигляді готових кур'єрських пакетів, упаковки для ґрунтів, пакетів для обслуговування клієнтів масового ритейлу тощо. Якість плівки під друк компанії Хіmekсі давно зарекомендувала себе на ринку України та додатково підтверджена сертифікатом якості ISO 9001.

ПрАТ «Хіmekсі» виробляє плівки для ламінування, які в основному застосовуються у виробництві упаковок для товарів та поліграфії. Основними завданнями ламінування є: захист зображення від різних зовнішніх впливів та естетична привабливість заламінованого продукту. Саме ці два якісні параметри постійно вдосконалюються персоналом підприємства, шляхом розробки та випробування нових рецептур плівки.

Підприємство «Хіmekсі» виготовляє будівельну плівку, яка використовується для гідроізоляції підлоги, покрівель, підвалів та інших об'єктів, що потребують захисту від вологи та пилу. Ця плівка виготовляється різних кольорів та розмірів. Будівельна плівка, виготовлена підприємством, має широку низку переваг, таких як посилена міцність на розрив, стійкість до проколів. Плівка виготовляється у формі рукава, напіврукава та полотна. Максимальна ширина будівельної плівки у формі рукава у розвороті 4800 мм, товщина може змінюватись від 40 до 200 мкм [35].

Ще один вид продукції, що реалізує ПрАТ «Хіmekсі», – це органічні розчинники, які представляють собою легколеткі рідини, що застосовуються в промисловості для синтезу органічних сполук, для виробництва лакофарбової продукції, для виготовлення клеїв, у поліграфії, у текстильній та фармацевтичній промисловості, при виробництві вибухових речовин. Вибір

оптимального розчинника з метою його практичного використання визначається сумою різних факторів: розчинною здатністю, стабільністю при впливі температури, світла, вологи тощо, пожежо- та вибухонебезпечними властивостями, токсичністю, доступністю та вартістю. Сольвенти – служать для розчинення олій, бітумів, каучуків, для розведення кремнійорганічних, фенольних, алкідно-стирольних, поліакрилатних, епоксифірних та інших лакофарбових матеріалів у процесі друку (метод сольвентного плотерного друку) [36].

Продукцією підприємства є також полімери. Вони у різному вигляді міцно увійшли до нашого життя і щорічне споживання виробів із пластиків обчислюється в Україні десятками тисяч тонн. В даний час полімери використовуються практично у всіх галузях виробництва: з них роблять різні види м'якої упаковки, будівельні та конструкційні матеріали, електроізоляційні матеріали, трубні вироби для водопостачання та газової промисловості, пластикові вироби побутового призначення, ємності, волокна тощо. Для задоволення зростаючої потреби у виробках із пластиків на складах ПрАТ «Хімексі» загальною площею понад 2000 кв.м. із залізничними під'їзними коліями постійно в наявності широкий спектр полімерів від різних виробників, починаючи від базових марок поліетиленів високого та низького тиску і закінчуючи полімерами спеціального призначення з покращеними фізико-хімічними та механічними характеристиками. Широкий набір полімерної сировини задовольняє практично будь-які рецептурні запити. За бажанням клієнтів здійснюється доставка продукції на склад покупця. При обсязі, кратному автомобільній (20, 22 МТ) або контейнерній нормі (24,75 МТ) можлива пряма доставка від виробника з митним очищенням товару в дорозі. Компанія має всі можливості оперативного виконання будь-якого замовлення з постачанням полімерної сировини з будь-якої точки планети. Постійним клієнтам пропонуються і надаються спеціальні ціни та товарні кредити [37].

Таким чином, основні види продукції або послуг, які виробляє чи

реалізує ПрАТ «Хімекси», за рахунок продажу яких підприємство отримує 10 або більше відсотків доходу – це:

- виробництво поліетиленової плівки;
- оптова торгівля поліетиленом різних марок, розчинниками;
- надання приміщень в оренду.

З 2018 р. по 2021 р. на виробництво приходилося 25 % товарної і реалізованої продукції, а на торгівлю 72 %, інше – 3 %.

Обсяги виробництва поліетиленової плівки у 2018 р. склали 1200 т/рік, сума виручки 458189 тис. грн./рік. Обсяги виробництва поліетиленової плівки у 2019 р. склали 1720 т/рік, сума виручки 338460 тис. грн./рік. Обсяги виробництва поліетиленової плівки у 2020 р. досягли 1998 т/рік, сума виручки склала 310220 тис. грн./рік. Обсяги виробництва поліетиленової плівки у 2021 р. склали 2400 т/рік, сума виручки 526187 тис. грн. / рік. Середньореалізаційні ціни – ринкові, змінюються два рази на місяць.

Виробництво і реалізація продукції на підприємстві залежні від сезонів. Експорт у підприємства відсутній.

Динаміка виробництва поліетиленової плівки представлена на рисунку 2.1, динаміка виручки від реалізації продукції – на рисунку 2.2.

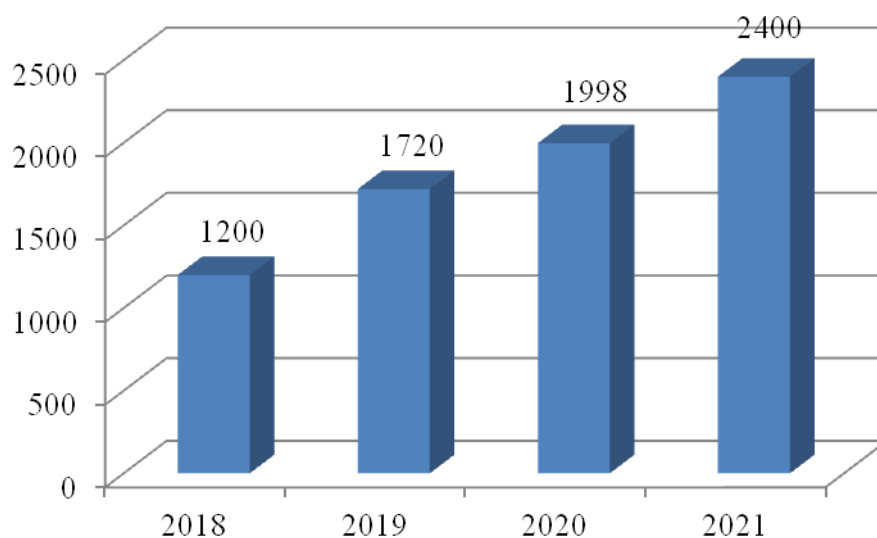

Рисунок 2.1 – Динаміка виробництва поліетиленової плівки, тон

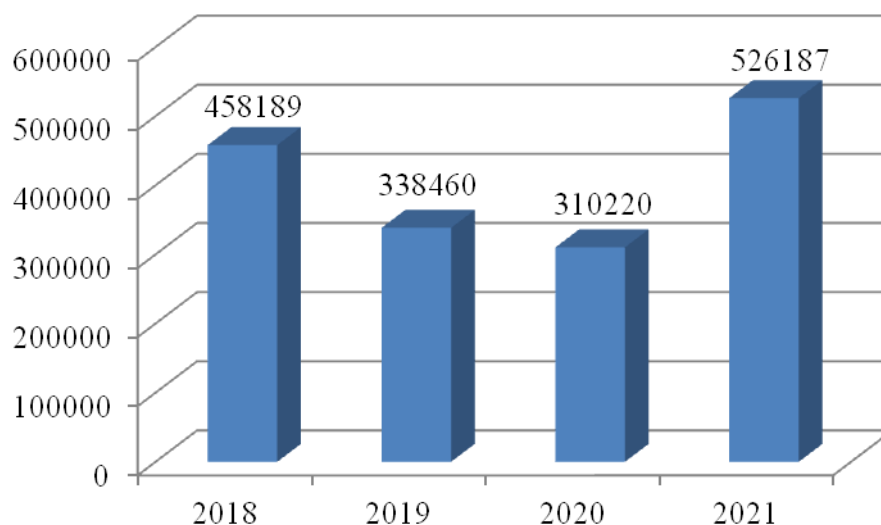

Рисунок 2.2 – Динаміка виручки від реалізації продукції, тис. грн.

Обсяг виробництва поліетиленової плівки на підприємстві щорічно збільшувався і за останні 4 роки зріс з 1200 тон у 2018 р. до 2400 тон у 2021 р., тобто в 2 рази. Виручка від реалізації продукції знижується з 2018 р. до 2020 р. через зниження обсягів її реалізації та підвищується у 2021 р. внаслідок зростання обсягів збуту продукції і збільшення цін на неї.

Продукція підприємства виробляється у відповідності з індивідуальними потребами та технічними можливостями обладнання замовників.

Основні ринки збуту: Київська обл., Львівська обл, Івано-Франківська обл, Вінницька обл. Основні клієнти: промислові підприємства та виробники скла.

Канали збуту, які використовуються підприємством – прямі контракти з споживачами товарів та послуг. Методи продажу, які використовує ПрАТ «Хімексі» – це виробництво за персональними замовленнями з розробкою індивідуальної рецептури, складська програма.

Джерелами сировини, що необхідна для здійснення виробничої діяльності ПрАТ «Хімексі» є сировина, що виробляється підприємствами країн Західної Європи, Близького Сходу. Постачається вона згідно діючих

зовнішньо-економічних контрактів. Ціни змінюються 1-2 рази на місяць відповідно ринкової вартості та мають сезонний характер. Кількість постачальників за основними видами сировини та матеріалів, що займають більше 10 % у загальному обсязі постачання, – 5.

Основними ризиками в діяльності підприємства є:

- нестабільність національної грошової одиниці;
- загальний економічний стан промислових підприємств в Україні.

Крім зазначених вище, суттєвий вплив на діяльність підприємства можуть мати ще такі ризики, як:

- нестабільність, суперечливість законодавства;
- непередбачені дії державних органів;
- нестабільність економічної (фінансової, податкової, зовнішньоекономічної і ін.) політики;
- непередбачена зміна кон'юнктури внутрішнього і зовнішнього ринку;
- непередбачені дії конкурентів.

Для зменшення ризиків, захисту своєї діяльності та розширення виробництва та ринків збуту підприємством здійснюється індексація вартості імпортованої продукції при наданні споживачам товарного кредитування на значні терміни.

Галузь виробництва поліетиленової плівки, в якій здійснює свою діяльність підприємство, має цілком сформований ринок споживання з ознаками повного насичення. Рівень конкуренції в галузі вище середнього з постійною тенденцією до зростання.

В перспективних планах розвитку ПрАТ «Хіmekсі» – придбання нового обладнання, яке надасть можливість розширення ринку збуту за рахунок підвищення якості продукції та зменшення її собівартості.

Стратегія подальшої діяльності ПрАТ «Хіmekсі» направлена на розширення виробництва (збільшення обсягів виробництва за рахунок введення в експлуатацію додаткового обладнання), на реконструкцію відповідно до потреб підприємства, на подовження залучення кредитних

коштів для поповнення поточних потреб виробництва та вивчення можливостей пільгового кредитування. Фактори, які можуть вплинути на діяльність підприємства в майбутньому – стабільність економічної та політичної ситуації в країні, рівень світових цін на сировину, перевиробництво готової продукції у галузі її споживання.

2.2 Аналіз фінансово-економічних показників діяльності ПрАТ «Хімекси»

Результати діяльності підприємства ПрАТ «Хімекси» представлені у його річній звітності, розміщеній на сайті компанії [34]. Аналіз основних економічних результатів діяльності ПрАТ «Хімекси» та показників ефективності його роботи представлений у таблиці 2.1.

Динаміка чистої виручки і собівартості реалізованої продукції підприємства наведена на рисунку 2.3.

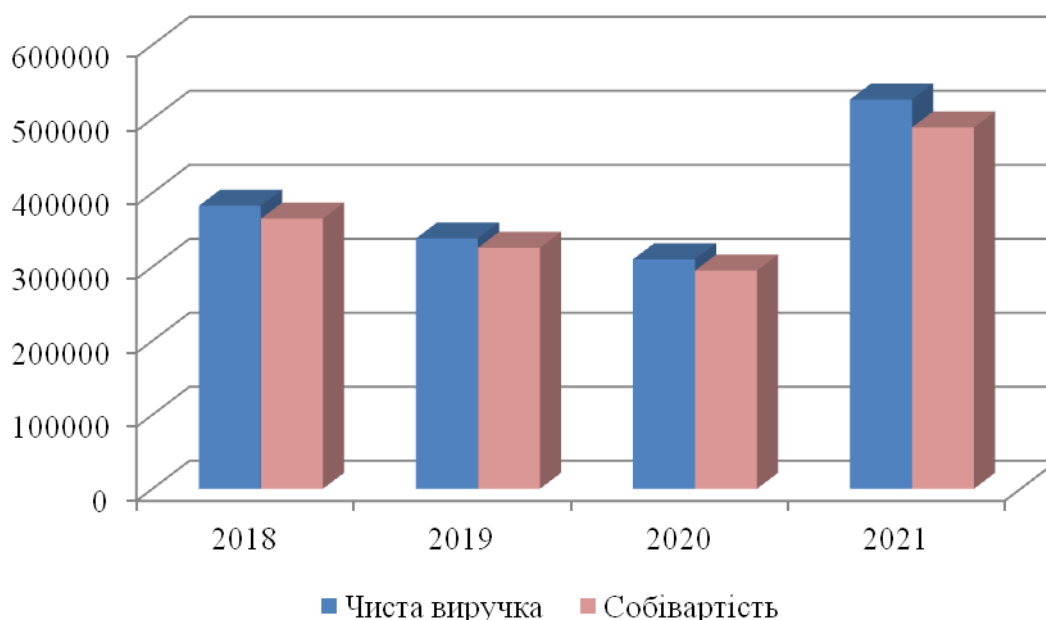

Рисунок 2.3 – Динаміка чистої виручки і собівартості реалізованої продукції підприємства, тис. грн.

Таблиця 2.1 – Основні фінансово-економічні показники діяльності ПрАТ «Хімексі»

Показники	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення 2019 р. від 2018 р.		Відхилення 2020 р. від 2019р.		Відхилення 2021р. від 2020р.	
					абс.	відн,%	абс.	відн,%	абс.	відн,%
1. Чиста виручка від реалізації продукції, тис. грн.	382508	338460	310220	526187	-44048	-11,52	-28240	-8,34	215967	69,62
2. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	365090	325746	294960	488436	-39344	-10,78	-30786	-9,45	193476	65,59
3. Прибуток від реалізації продукції, тис. грн.	17418	12714	15260	37751	-4704	-27,01	2546	20,03	22491	147,39
4. Чистий прибуток, тис. грн.	14377	18731	96	29940	4354	30,28	-18635	-99,49	29844	в 312раз
5. Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	10352,5	11428	10815	17229	1075,50	10,39	-613	-5,36	6414	59,31
6. Середньооблікова чисельність працівників, осіб	43	46	48	55	3	6,98	2	4,35	7	14,58
7. Фондовіддача, грн./грн.	36,948	29,617	28,684	30,541	-7,331	-19,84	-0,933	-3,15	1,857	6,47
8. Продуктивність праці, тис.грн./особу	8895,53	7357,83	6462,92	9567,04	-1537,7	-17,29	-894,91	-12,16	3104,12	48,03
9. Фондоозброєність праці, тис.грн./особу	240,756	248,435	225,313	313,255	7,679	3,19	-23,122	-9,31	87,942	39,03
10. Витрати на 1 грн. реалізованої продукції, грн.	0,954	0,962	0,951	0,928	0,008	0,84	-0,011	-1,21	-0,023	-2,37
11. Рентабельність продукції, %	4,77	3,90	5,17	7,73	-0,87	-	1,27	-	2,56	-
12. Рентабельність продажу, %	4,55	3,76	4,92	7,17	-0,79	-	1,16	-	2,25	-

Позитивним є зростання чистої виручки від реалізації продукції у 2021 р. на 215967 тис. грн. або на 69,62 %, тоді як 2019 р. і в 2020 р. чиста виручка зменшувалася. Собівартість реалізованої продукції зменшувалася у 2019 і в 2020 роках, у 2021 р. зросла внаслідок збільшення обсягів реалізації продукції. Прибуток від реалізації продукції зменшувався у 2019 р. на 4704 тис. грн. або на 27,01 %, у 2020 р. він зріс на 2546 тис. грн. або на 20,03 %, а у 2021 р. він збільшився на 22491 тис. грн. або на 147,39 %. Чистий прибуток у 2020 р. зменшився на 19635 тис. грн. або на 99,49 %, його рівень у 2020 р. був дуже низьким (96 тис. грн.), у 2021 р. він суттєво збільшився – на 29844 тис. грн. або в 312 разів і склав 29940 тис. грн.

Структура собівартості реалізованої продукції підприємства представлена у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Структура собівартості реалізованої продукції, %

Склад витрат	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Структурні зрушення		
					2019 р. від 2018 р.	2020 р. від 2019 р.	2021 р. від 2020 р.
1. Матеріальні витрати	80	75	63	76	-5	-12	13
2. Інші операційні витрати	13	14	25	14	1	11	-11
3. Витрати на оплату праці і нарахування	6	9	10	8	3	1	-2
4. Амортизація	1	2	2	2	1	0	0
Разом	100	100	100	100	0	0	0

У структурі собівартості реалізованої продукції найбільшу частку займають матеріальні витрати, проте їх питома вага знижується з 80 % у 2018 р. до 63 % у 2020 р. та підвищується до 76 % у 2021 р. Питома вага інших операційних витрат зростає з 13 % у 2018 р. до 25 % у 2020 р. та знижується

до 14 % у 2021 р. Питомавага витрат на оплату праці і нарахувань зростає з 6 % у 2018 р. до 10 % у 2020 р. та знижується до 8 % у 2021 р. Частка амортизації в останні 3 роки постійна і складає 2 %. Таким чином, у 2021 р. відбулося підвищення питомиї ваги матеріальних витрат на 13 % і зниження питомиї ваги інших операційних витрат та витрат на оплату праці і нарахувань на 11 % і 2 % відповідно.

Аналіз прибутку від реалізації продукції підприємства наведений в таблиці 2.3. Він показує, зміна яких факторів мала позитивний, а яких негативний вплив на даний показник.

Таблиця 2.3 – Аналіз прибутку від реалізації продукції, тис. грн.

Показники	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік
1. Чиста виручка від реалізації продукції	382508	338460	310220	526187
-зміна чистої виручки від реалізації продукції	-	-44048	-28240	215967
2. Виробнича собівартість реалізованої продукції	353651	312833	279681	469877
-зміна собівартості продукції	-	-40818	-33152	190196
3. Валовий прибуток	28857	25627	30539	56310
-зміна валового прибутку	-	-3230	4912	25771
4. Адміністративні витрати	6921	7616	9538	10611
-зміна адміністративних витрат	-	695	1922	1073
5. Витрати на збут	4518	5297	5741	7948
-зміна витрат на збут	-	779	444	2207
6. Прибуток від реалізації продукції	17418	12714	15260	37751
-зміна прибутку від реалізації продукції	-	-4704	2546	22491

Порівняно з 2018 роком у 2019 році сума прибутку від реалізації продукції підприємства зменшилася на 4704 тис. грн. внаслідок зниження чистої виручки від реалізації продукції (на 44048 тис. грн.), зростання адміністративних витрат (на 695 тис. грн.), збільшення витрат на збут (на 779 тис. грн.). Зростання прибутку від реалізації продукції у 2020 р. на 2546 тис. грн. сталося внаслідок більшого зниження виробничої собівартості реалізованої продукції (на 33152 тис. грн.), ніж зниження чистої виручки від реалізації продукції (на 28240 тис. грн.) У 2021 р. в порівнянні з 2020 р. прибуток від реалізації продукції збільшився (на 22491 тис. грн.) внаслідок зростання чистої виручки від реалізації продукції (на 215967 тис. грн.), при цьому всі інші складові витрат зросли: виробнича собівартість продукції збільшилася на 190196 тис. грн., адміністративні і витрати на збут зросли на 1073 тис. грн. і 2207 тис. грн. відповідно. Таким чином, збільшення обсягів виробництва і реалізації продукції у 2021 р. позитивно вплинуло на величину як валового прибутку, так і прибутку від реалізації продукції.

Динаміка прибутку від реалізації продукції представлена на рисунку 2.4.

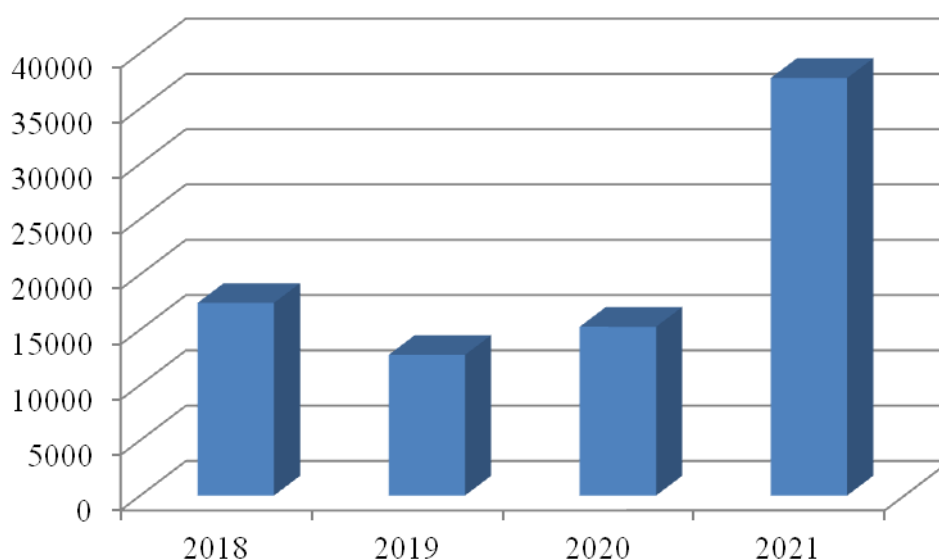

Рисунок 2.4 – Динаміка прибутку від реалізації продукції, тис. грн.

Співвідношення прибутку від реалізації продукції і витрат характеризує

рентабельність продукції підприємства, а співвідношення прибутку від реалізації продукції і чистої виручки від реалізації продукції характеризує рентабельність продажів. Динаміка цих показників представлена на рисунку 2.5.

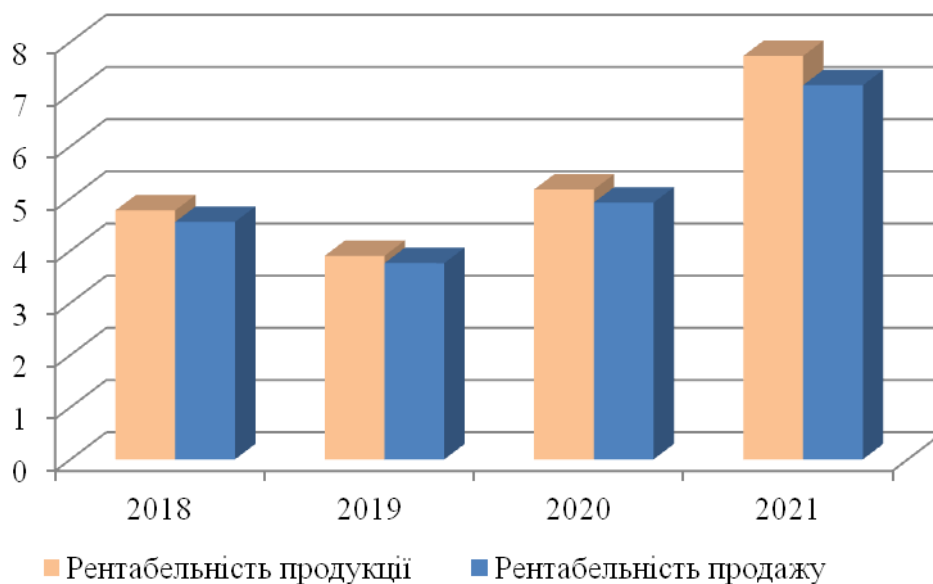

Рисунок 2.5 – Динаміка рентабельності продукції і продажу, %

Показники рентабельності продукції і продажів у 2019 р. знизилися на 0,87 % і 0,79 % відповідно внаслідок зменшення прибутку від реалізації продукції. Прибуток від реалізації продукції в наступні 2 роки зростав, це позитивно вплинуло на показники рентабельності. У 2020 р. рентабельність продукції і рентабельність продажу зросли на 1,27 % і 1,16 %, а у 2021 р. – на 2,56 % і 2,25 % відповідно.

Позитивним є також підвищення ефективності використання основних засобів підприємства у 2021 році. Так, у порівнянні з попереднім роком фондоддача зросла на 1,857 грн./грн., тобто на 6,47 %. Позитивним є й факт зростання ефективності використання персоналу підприємства у 2021 році. Продуктивність праці у 2021 р. підвищилася на 3104,12 тис.грн./особу, тобто на 48,03 %. Фондоозброєність праці у 2021 р. зросла на 87,942 тис. грн./особу або на 39,03 %.

Загалом ефективність виробничо-збутової діяльності ПрАТ «Хімексі» у 2021 році підвищилася.

Дослідимо динаміку кінцевого показника фінансово-економічної діяльності підприємства – чистого прибутку та проаналізуємо фактори, які на нього впливали (табл. 2.4).

У 2020 р. через зменшення чистої виручки від реалізації продукції на 28240 тис. грн., зменшення інших операційних доходів на 11511 тис. грн., збільшення інших операційних витрат на 14537 тис. грн. фінансовий результат від операційної діяльності зменшився на 23502 тис. грн. В результаті чистий прибуток зменшився на 18635 тис. грн. і склав 96 тис. грн. У 2021 р. в результаті зростання чистої виручки від реалізації продукції на 215967 тис. грн., підвищення інших операційних доходів на 6707 тис. грн., зменшення інших операційних витрат на 7693 тис. грн. фінансовий результат від операційної діяльності зріс на 36891 тис. грн. В результаті чистий прибуток збільшився на 29844 тис. грн. і склав 29940 тис. грн.

Позитивним є зростання у 2021 році валового прибутку, прибутку від реалізації продукції і чистого прибутку ПрАТ «ХімеКСі» і негативним було зменшення у 2019 р. валового прибутку і зменшення у 2020 році фінансового результату від операційної діяльності і чистого прибутку (рис. 2.6).

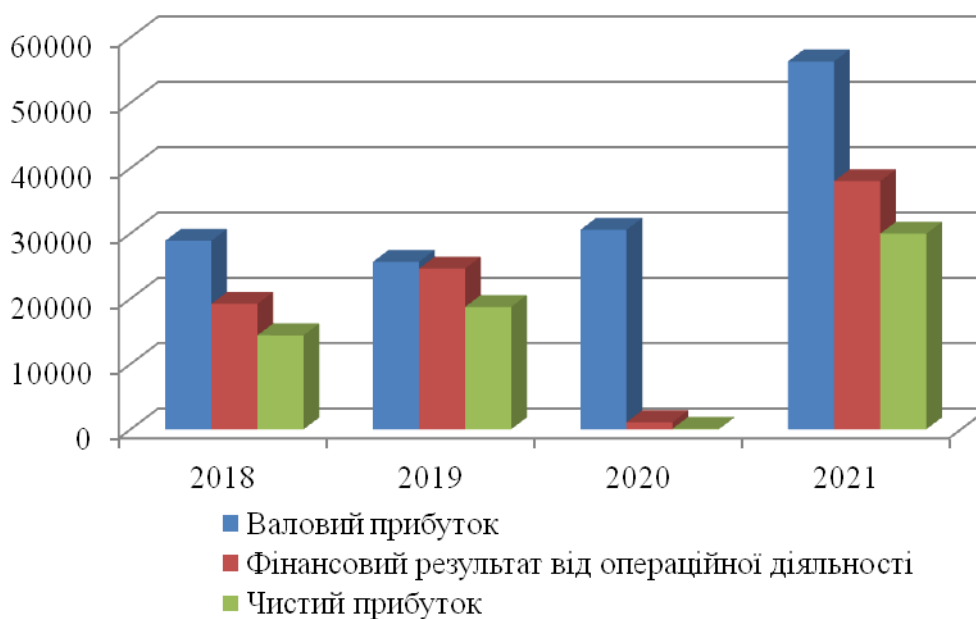

Рисунок 2.6 – Динаміка прибутків підприємства, тис. грн.

Таблиця 2.4 – Аналіз чистого прибутку підприємства, тис. грн.

Показники	2018 рік	2019 рік	Відх. 2019 від 2018	2020 рік	Відх. 2020 від 2019	2021 рік	Відх. 2021 від 2020
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	382508	338460	-44048	310220	-28240	526187	215967
Виробнича собівартість реалізованої продукції	353651	312833	-40818	279681	-33152	469877	190196
Валовий прибуток	28857	25627	-3230	30539	4912	56310	25771
Інші операційні доходи	10778	16820	6042	5309	-11511	12016	6707
Адміністративні витрати	6921	7616	695	9538	1922	10611	1073
Витрати на збут	4518	5297	779	5741	444	7948	2207
Інші операційні витрати	8997	4950	-4047	19487	14537	11794	-7693
Фінансовий результат від операційної діяльності	19199	24584	5385	1082	-23502	37973	36891
Інші фінансові доходи	0	1	1	0	-1	455	455
Інші доходи	0	0	0	0	0	0	0
Фінансові витрати	1661	1767	106	965	-802	536	-429
Інші витрати	0	0	0	0	0	0	0
Фінансовий результат до оподаткування	17538	22818	5280	117	-22701	37892	37775
Витрати (дохід) з податку на прибуток	3161	4087	926	21	-4066	-7952	-7973
Чистий прибуток	14377	18731	4354	96	-18635	29940	29844

Таким чином, у ПрАТ «Хіmekсі» підвищилися кінцеві результати фінансово-економічної діяльності у 2021 році.

2.3 Аналіз операційних витрат підприємства

Прибуток від реалізації продукції – це основний результат виробничо-збутової діяльності підприємства і основна складова фінансового результату від операційної діяльності. Операційна діяльність – це основна діяльність підприємства, яка пов’язана з виробництвом і реалізацією продукції (робіт, послуг), яка забезпечує основну частку доходу. Операційна діяльність є пріоритетною по відношенню до інших видів діяльності підприємства. Її результат обумовлюється як величиною чистого доходу від реалізації продукції, так і величиною операційних витрат.

Аналіз операційних витрат ПрАТ «Хіmekсі» наведений в таблиці 2.5.

Динаміка операційних витрат представлена на рисунку 2.7.

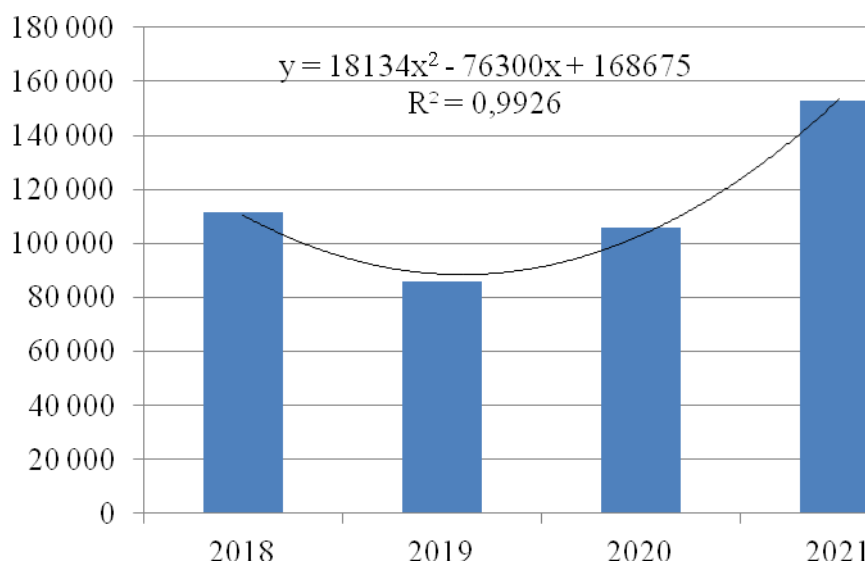

Рисунок 2.7 – Динаміка операційних витрат, тис. грн.

Структура операційних витрат представлена на рисунку 2.8.

Таблиця 2.5 – Склад і структура операційних витрат підприємства

Показники	2018 рік	2019 рік	Відх. 2019 від 2018	2020 рік	Відх. 2020 від 2019	2021 рік	Відх. 2021 від 2020
Операційні витрати (разом), тис.грн.	111443	85809	-25634	105784	19975	152686	46902
у.т.ч.:							
Матеріальні затрати							
- сума, тис.грн.	88617	64522	-24095	66956	2434	116024	49068
- питома вага, %	79,52	75,19	-4,33	63,30	-11,89	75,99	12,69
Витрати на оплату праці							
- сума, тис.грн.	5290	6241	951	9295	3054	10831	1536
- питома вага, %	4,75	7,27	2,52	8,79	1,52	7,09	-1,7
Відрахування на соціальні заходи							
- сума, тис.грн.	1124	1329	205	1581	252	1914	333
- питома вага, %	1,01	1,55	0,54	1,49	-0,06	1,25	-0,24
Амортизація							
- сума, тис.грн.	1241	1402	161	1633	231	2945	1312
- питома вага, %	1,11	1,64	0,53	1,54	-0,1	1,93	0,39
Інші операційні витрати							
- сума, тис.грн.	15171	12315	-2856	26319	14004	20972	-5347
- питома вага, %	13,61	14,35	0,74	24,88	10,53	13,74	-11,14

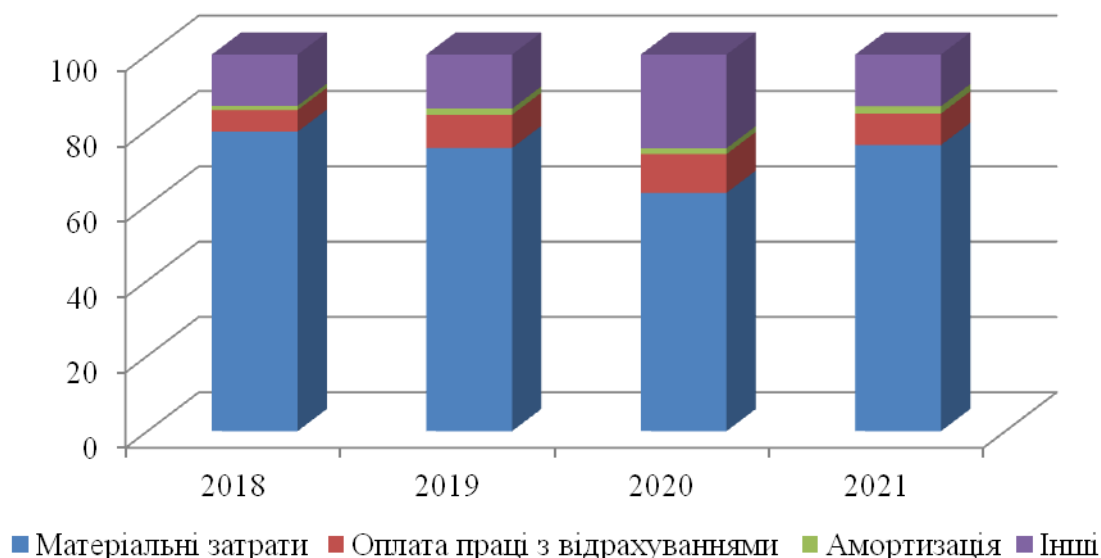

Рисунок 2.8 – Структура операційних витрат, %

Операційні витрати у 2019 р. зменшилися на 25634 тис. грн., у 2020 р. зросли на 19975 тис. грн. і у 2021 р. збільшилися на 46902 тис. грн. Така динаміка операційних витрат в основному відбувається за рахунок аналогічних змін найбільшої їх складової – матеріальних затрат. Матеріальні затрати у 2019 р. зменшилися на 24095 тис. грн., у 2020 р. зросли на 2434 тис. грн. і у 2021 р. збільшилися на 49068 тис. грн. Основну частку у структурі операційних витрат підприємства займають матеріальні затрати. Питома вага матеріальних затрат в загальній структурі операційних витрат зменшилася з 79,52 % у 2018 р. до 63,3 % у 2020 р. та зросла на 12,69 % у 2021 р. до 75,99 %. Витрати на оплату праці і амортизація щорічно зростають. Частка витрат на оплату праці зросла з 4,75 % у 2018 р. до 8,79 % у 2020 р., а протягом 2021 р. зменшилася на 1,7 % до 7,09 %. Частка амортизації – не висока (до 2 %). Інші операційні витрати у 2019 р. зменшилися на 2856 тис. грн., у 2020 р. зросли на 14004 тис. грн. і у 2021 р. зменшилися на 5347 тис. грн. Питома вага інших операційних витрат збільшилася з 13,61 % у 2018 р. до 24,88 % у 2020 р. та знизилася у 2021 р. на 11,14 % до 13,74 %.

2.4 Аналіз оплати праці та ефективності використання персоналу ПрАТ «Хімексі»

Достатня кількість висококваліфікованого персоналу з необхідними навичками і досвідом роботи є умовою ефективного здійснення всіх виробничих процесів. Раціональне використання трудових ресурсів передбачає наявність достатнього рівня оплати праці як умови високої продуктивності праці працівників. Високий рівень продуктивності праці має велике значення для зростання обсягів продукції і підвищення ефективності виробництва. Персонал підприємства включає керівний склад, тобто управлінців, які відповідають за ефективне керування виробничо-господарськими процесами; спеціалістів, що забезпечують ефективне виробництво, збут, облік, фінанси тощо; службовців, які займаються документуванням та технічними справами, робітників, які є основною рушійною силою підприємство і здійснюють виробництво продукції, надання послуг.

У таблиці 2.6 наведено показники з оплати праці та ефективності використання промислово-виробничого персоналу ПрАТ «Хімексі».

Середньооблікова чисельність працівників ПрАТ «Хімексі» у 2018 р. складала 43 особи, у 2019 р. вона збільшилася до 46 осіб або на 6,98 %, у 2020 р. вона зросла до 48 осіб, тобто на 4,35 %, і у 2021 р. підвищилася до 55 осіб або на 14,58 %. Чисельність штатних працівників облікового складу з 41 особи у 2018 р. зросла до 44 осіб у 2019 р., потім до 46 осіб у 2020 р. і до 54 осіб у 2021 р. Чисельність позаштатних працівників та осіб, які працюють за сумісництвом з 2018 р. до 2020 р. – по 2 особи, у 2021 р. – 1 особа. Чисельність працівників, які працюють на умовах неповного робочого часу (дня, тижня) у 2018 р. не було, а з 2019 р. по 2021 р. – по 2 особи.

Динаміка середньооблікової чисельності промислово-виробничого персоналу ПрАТ «Хімексі» представлена на рисунку 2.9.

Динаміка фонду оплати праці представлена на рисунку 2.10.

Таблиця 2.6 – Показники з оплати праці та ефективності використання персоналу ПрАТ «Хімексі»

Показники	2018 рік	2019 рік	Відх. 2019 від 2018	2020 рік	Відх. 2020 від 2019	2021 рік	Відх. 2021 від 2020
1. Середньооблікова чисельність промислово-виробничого персоналу, осіб, в тому числі:	43	46	3	48	2	55	7
- штатних працівників облікового складу	41	44	3	46	2	54	8
- позаштатних працівників та осіб, які працюють за сумісництвом	2	2	0	2	0	1	-1
- працівників, які працюють на умовах неповного робочого часу (дня, тижня)	0	2	2	2	0	2	0
2. Фонд оплати праці, тис.грн.	5290	6241	951	9295	3054	10831	1536
3. Середньомісячна заробітна плата працівника, грн	10252	11306	1054	16137	4831	16411	273
4. Реалізована продукція, тис. грн.	382508	338460	-44048	310220	-28240	526187	215967
5. Продуктивність праці персоналу, тис.грн./особу	8895,53	7357,83	-1538	6462,92	-895	9567,04	3104
6. Темп росту продуктивності праці, %	-	82,71	-	87,84	5	148,03	60
7. Темп росту фонду оплати праці, %	-	117,98	-	148,93	31	116,53	-32
8. Темп росту середньооблікової чисельності персоналу, %	-	106,98	-	104,35	-2,63	114,58	10,24

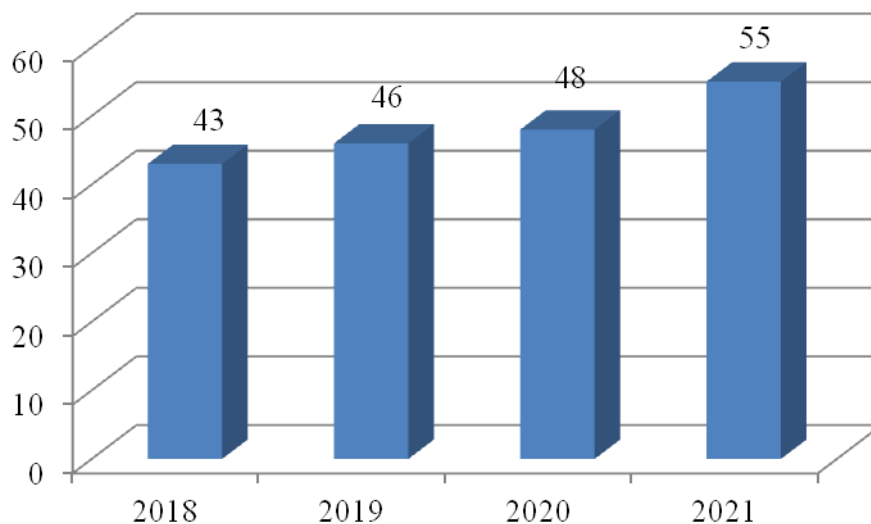

Рисунок 2.9 – Середньооблікова чисельність персоналу
ПрАТ «Хіменсі», осіб

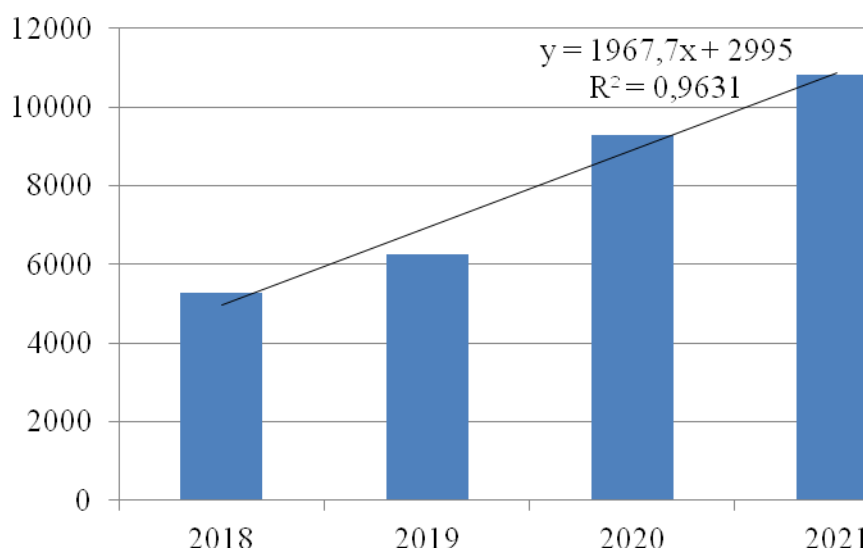

Рисунок 2.10 – Динаміка фонду оплати праці, тис. грн.

Фонд оплати праці збільшився з 5290 тис. грн. у 2018 р. до 10831 тис. грн. у 2021 р., тобто в 2 рази. Фонд оплати праці у 2019 р. зріс на 951 тис. грн. або на 17,98 %, у 2020 р. – на 3054 тис. грн. або на 48,93 %, у 2021 р. – на 1536 тис. грн. або на 16,53 %. Середньомісячна заробітна плата працівників зросла з 10252 грн. у 2018 р. до 11306 грн. у 2019 р., тобто на 1054 грн., у 2020 р. зросла на 4831 грн. до 16137 грн. і у 2021 р. зросла на 273 грн. до 16411 грн.

Динаміка продуктивності праці наявно представлена на рисунку 2.11.

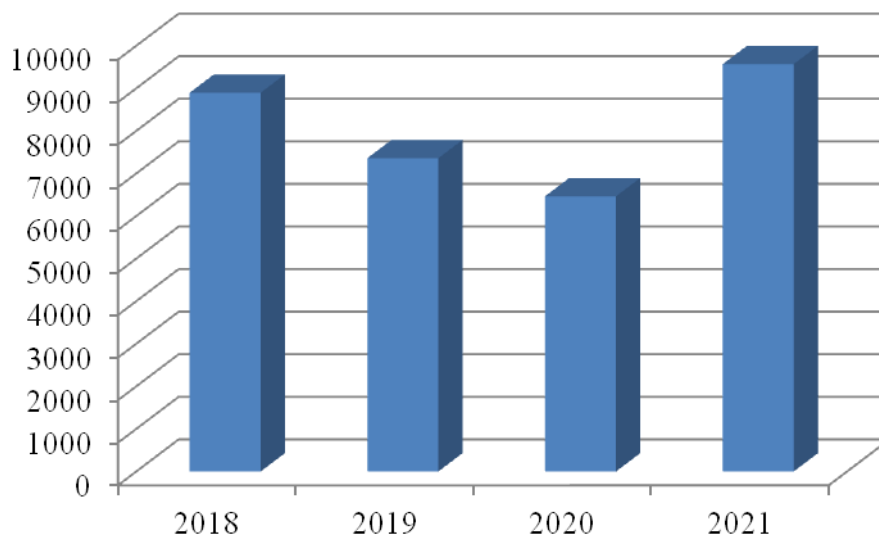

Рисунок 2.11 – Динаміка продуктивності праці працівників
ПрАТ «Хімекси», тис. грн./особу

Продуктивність праці персоналу у 2019 р. знизилася на 1538 тис. грн./особу або на 17,29 %, у 2020 р. зменшилася на 895 тис. грн./особу або на 12,16 %, а у 2021 р. зросла на 3104 тис. грн./особу або на 48,03 %. Зменшення продуктивності праці у 2019 р. і в 2020 р. пов'язане зі зниженням реалізованої продукції, а зростання продуктивності праці у 2021 р. пов'язане зі збільшенням величини реалізованої продукції підприємства.

Середньооблікова чисельність персоналу щорічно зростала, найбільше у 2021 р. – 14,58 %. На відміну від 2019-2020 рр., в яких реалізована продукція зменшувалася, у 2021 р. реалізована продукція зросла на 215967 тис. грн. У 2019-2020 рр. спостерігався негативний факт зниження продуктивності праці при зростанні фонду оплати праці.

Позитивним же є перевищення темпів зростання продуктивності праці над темпами зростання оплати праці, що спостерігається у 2021 р.: продуктивність праці зросла на 48,03 %, фонд оплати праці збільшився на 16,53 %.

Динаміка темпів росту середньооблікової чисельності персоналу, фонду оплати праці і продуктивності праці представлена на рисунку 2.12.

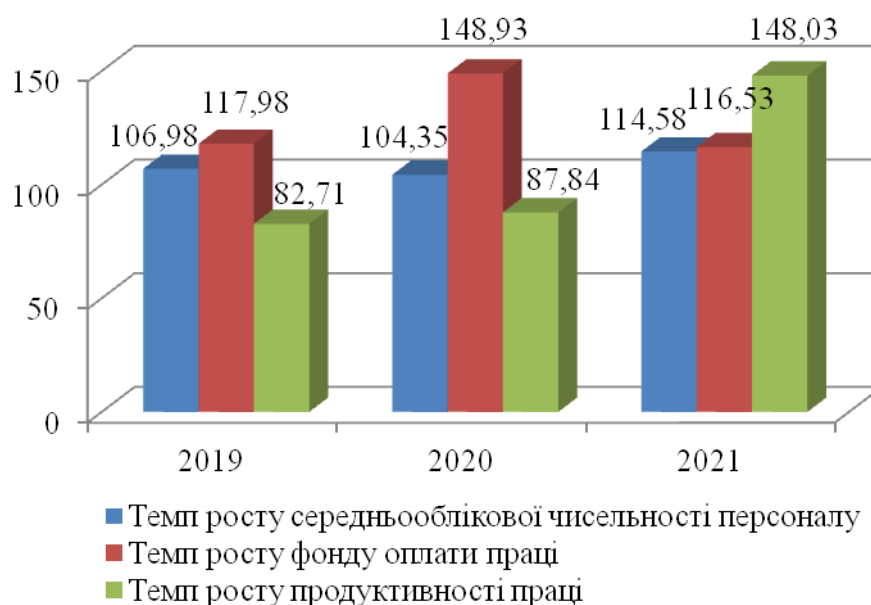

Рисунок 2.12 – Динаміка темпів росту середньооблікової чисельності персоналу, фонду оплати праці і продуктивності праці, %

Кадрова програма на підприємстві визначається виконавчим органом акціонерного товариства. Кадрова програма спрямована на підвищення рівня кваліфікації за умови навчання працівників за передовими методами праці та розвитку виробництва.

2.5 Дослідження основних засобів підприємства

Основні засоби ПрАТ «Хімекси», включаючи об'єкти оренди, представляють собою виробниче обладнання, об'єкти нерухомості та інше. Виробничі потужності підприємства у 2018 р., а саме обладнання, використовувалося на 100 %, у 2019-2021 рр. – на 85 %. Утримання активів здійснюється господарським способом або у разі необхідності з залученням послуг сторонніх спеціалізованих підприємств. Використання основних засобів здійснюється за їх цільовим призначенням для виробничої діяльності.

Місцезнаходження основних засобів відповідає вказаному у реєстраційних документах, а саме: м. Київ, пр-т Відрадний, 95 Б.; м. Київ, вул. Григорія Сковороди, 17 Г. Інформація про власні основні засоби ПрАТ «Хімексі (за залишковою вартістю) представлена у таблиці 2.7 та на рисунку 2.13.

Таблиця 2.7 – Інформація про власні основні засоби ПрАТ «Хімексі (за залишковою вартістю) на кінець року, тис. грн.

Найменування основних засобів	2017 рік	2018 рік	Відх. 2018 від 2017	2019 рік	Відх. 2019 від 2018	2020 рік	Відх. 2020 від 2019	2021 рік	Відх. 2021 від 2020
1. Будівлі та споруди	7751	7550	-201	7352	-198	7154	-198	6956	-198
2. Машини та обладнання	1121	862	-259	786	-76	1118	332	14028	12910
3. Транспортні засоби	48	3194	3146	2945	-249	2129	-816	2944	815
4. Інші	102	77	-25	90	13	56	-34	73	17
Усього	9022	11683	2661	11173	-510	10457	-716	24001	13544

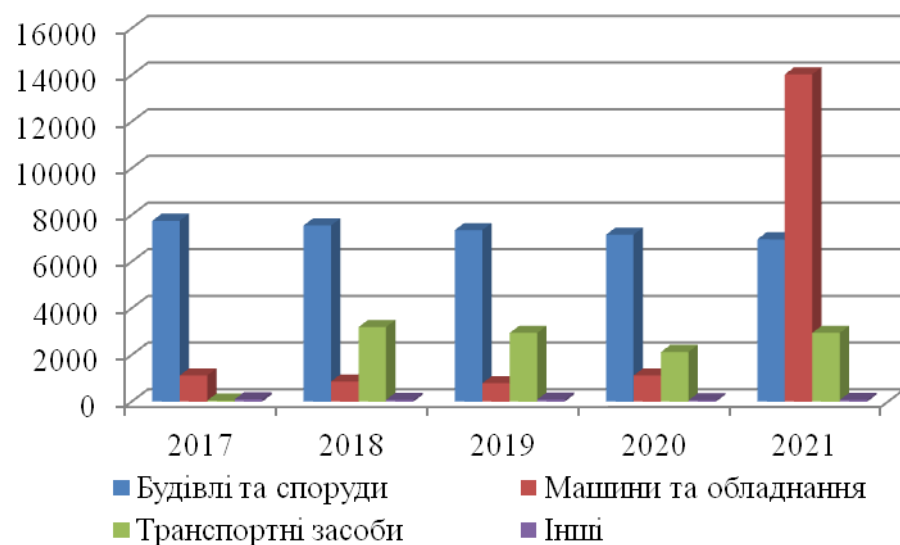

Рисунок 2.13 – Залишкова вартість основних засобів ПрАТ «Хімексі» на кінець року, тис. грн.

Величина основних засобів зменшувалася у 2019 р. і в 2020 р. на 510 тис. грн. і на 716 тис. грн. відповідно, у 2021 р. вона зросла на 13544 тис. грн. До 2020 р. включно вартість будівель і споруд перевищувала вартість машин та обладнання. У 2021 вартість будівель та споруд зменшилася на 198 тис. грн. і склала 6956 тис. грн., а вартість машин та обладнання суттєво зросла на 12910 тис. грн. і склала 14028 тис. грн., що в 2 рази більше ніж вартість будівель та споруд. Величина транспортних засобів протягом 2019 р. значно зросла з 48 тис. грн. до 3194 тис. грн., а потім знижувалася до 2129 тис. грн. на кінець 2020 р. та зросла до 2944 тис. грн. на кінець 2021 р.

В балансі підприємства крім залишкової вартості основних засобів наводиться також первісна вартість основних засобів та сума нарахованого зносу.

Первісна і залишкова вартість основних засобів ПрАТ «Хімексі» на кінець року представлена у таблиці 2.8 та на рисунку 2.14.

Також у таблиці 2.8 представлено результати розрахунку таких показників як коефіцієнт зносу (відношення зносу до первісної вартості основних засобів) та коефіцієнт придатності основних засобів (відношення залишкової вартості основних засобів до первісної).

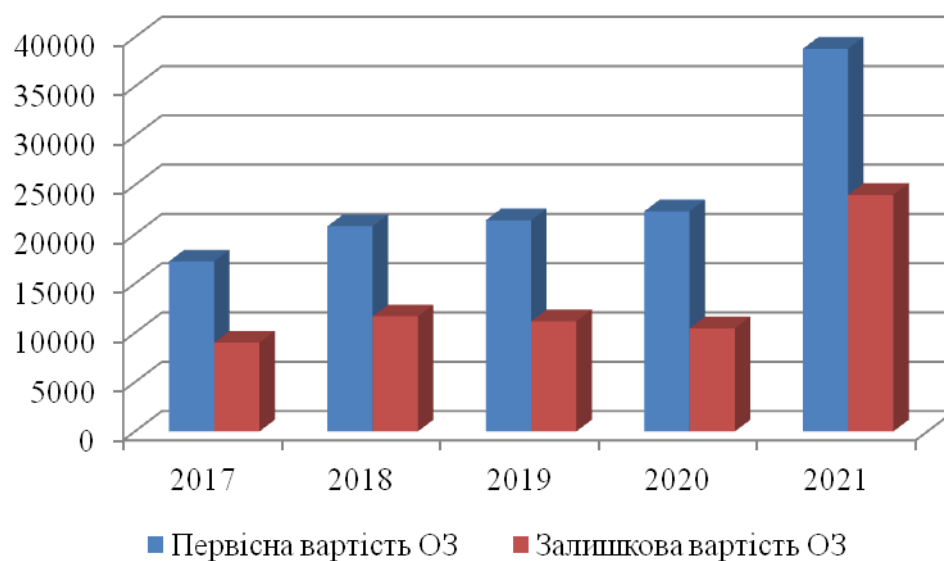

Рисунок 2.14 – Вартість основних засобів на кінець року, тис. грн.

Таблиця 2.8 – Коефіцієнти зносу і придатності основних засобів на кінець року

Показники	2017 рік	2018 рік	Відх. 2018 від 2017	2019 рік	Відх. 2019 від 2018	2020 рік	Відх. 2020 від 2019	2021 рік	Відх. 2021 від 2020
1. Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	17252	20819	3567	21428	609	22344	916	38832	16488
2. Сума нарахованого зносу, тис. грн.	8230	9136	906	10255	1119	11887	1632	14831	2944
3. Залишкова вартість основних засобів, тис. грн.	9022	11683	2661	11173	-510	10457	-716	24001	13544
4. Коефіцієнт зносу основних засобів	0,477	0,439	-0,038	0,479	0,040	0,532	0,053	0,382	-0,150
5. Коефіцієнт придатності основних засобів	0,523	0,561	0,038	0,521	-0,040	0,468	-0,053	0,618	0,150

Первісна вартість основних засобів визначається виходячи із фактичних затрат на зведення або придбання цих об'єктів, включаючи витрати на доставку, монтаж, установку. Вона фіксується на момент введення об'єкта в експлуатацію та залишається незмінною протягом всього строку знаходження основних засобів на підприємстві, за винятком випадків дообладнання та добудови, модернізації, реконструкції.

Первісна вартість основних засобів підприємства з 2018 р. до 2021 р. щорічно збільшувалася. Залишкова вартість основних засобів зменшувалася протягом 2019-2020 рр. внаслідок зростання величини зносу. Відповідно у 2019р і у 2020 р. коефіцієнт зносу зростав на 0,04 і на 0,053 відповідно. Позитивним є зниження коефіцієнту зносу у 2018 р. на 0,038 та у 2021 р. на 0,15. Коефіцієнт придатності основних засобів підприємства у 2021 р. підвищився до рівня 0,618, що свідчить про задовільну придатність їх до використання, так як вона відповідає нормативу – більше 0,5.

Динаміка коефіцієнта зносу основних засобів ПрАТ «Хіменсі» на кінець року представлена на рисунку 2.15.

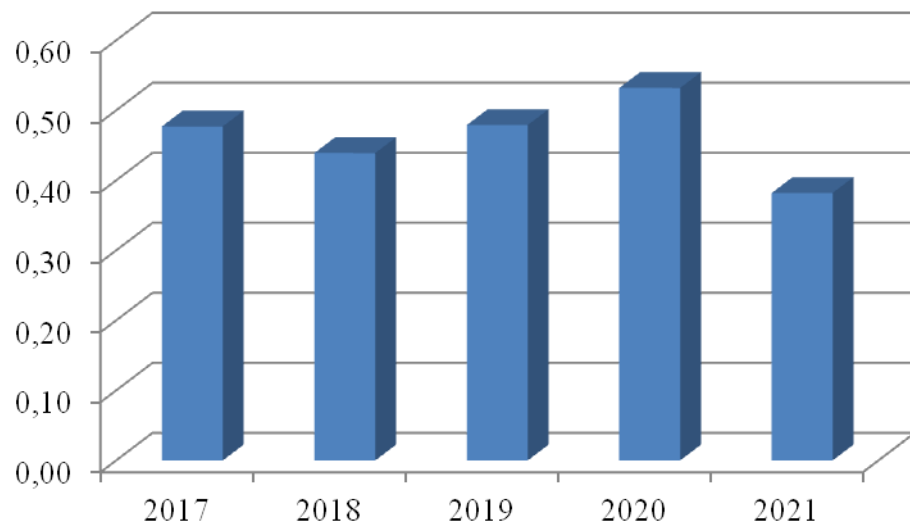

Рисунок 2.15 – Динаміка коефіцієнта зносу основних засобів на кінець року

Результати дослідження ефективності використання основних засобів ПрАТ «Хіменсі» представлені в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 – Показники ефективності використання основних засобів ПрАТ «Хімекси»

Показники	2018 рік	2019 рік	Відх. 2019 від 2018	2020 рік	Відх. 2020 від 2019	2021 рік	Відх. 2021 від 2020
1. Чиста виручка від реалізації продукції, тис. грн.	382508	338460	-44048	310220	-28240	526187	215967
2. Прибуток від реалізації продукції, тис. грн.	17418	12714	-4704	15260	2546	37751	22491
3. Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	10352,5	11428	1075,5	10815	-613	17229	6414
4. Фондовіддача, грн./грн.	36,948	29,617	-7,331	28,684	-0,933	30,541	1,857
5. Фондомісткість, грн./грн.	0,027	0,034	0,007	0,035	0,001	0,033	-0,002
6. Рентабельність основних засобів, %	168,25	111,25	-57,0	141,10	29,85	219,11	78,01
7. Середньооблікова чисельність працівників, осіб	43	46	3	48	2	55	7
9. Фондоозброєність працівників, тис.грн./особу	240,756	248,435	7,679	225,313	-23,122	313,255	87,942

Крім достатньої кількості основних засобів та ступеня їх придатності важливою характеристикою для здійснення виробничих процесів є ефективність використання основних засобів. Основними показниками ефективності використання основних засобів є фондоддача, фондомісткість, фондоозброєність праці, рентабельність основних засобів.

Середньорічна вартість основних засобів зменшувалася тільки у 2020 р. – на 613 тис. грн., в інші досліджувані роки вона зростала, найбільше зросла у 2021 р. – на 6414 тис. грн. У 2019-2020 рр. фондоддача основних засобів зменшувалася внаслідок зниження чистої виручки від реалізації продукції, а фондомісткість відповідно зростала. У 2021 р. фондоддача збільшилася на 1,853 грн./грн. внаслідок зростання чистої виручки від реалізації продукції, що при збільшенні середньорічної вартості основних засобів дуже позитивно для підприємства.

Динаміка цього показника представлена на рисунку 2.16.

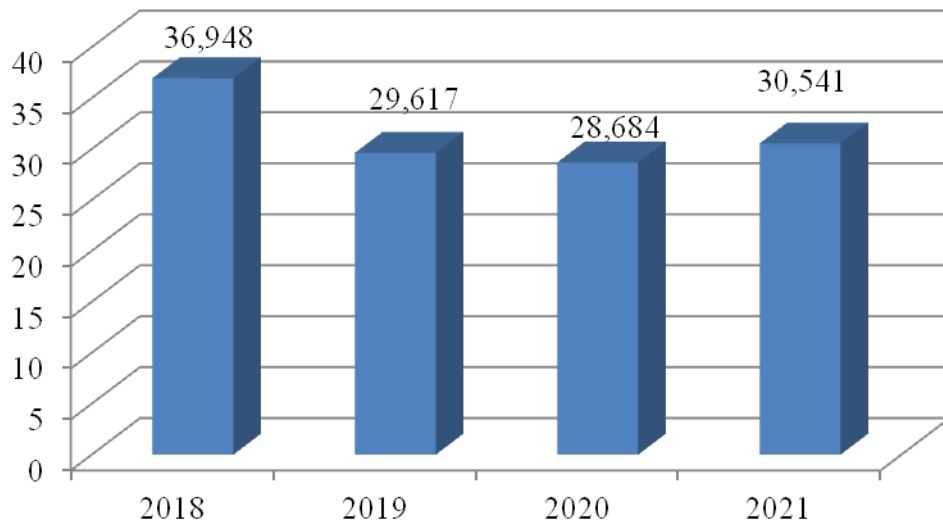

Рисунок 2.16 – Динаміка фондоддачі, грн./грн.

Рентабельність основних засобів має високі рівні і зростає в останні 2 роки завдяки збільшенню прибутку від реалізації продукції.

Динаміка цього показника представлена на рисунку 2.17.

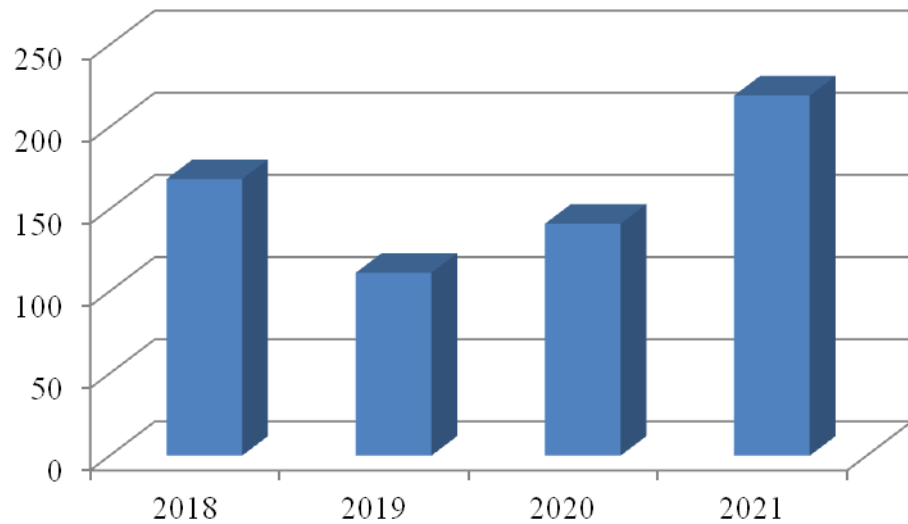

Рисунок 2.17 – Динаміка рентабельності основних засобів, %

Умовою досягнення високої ефективності використання основних засобів є достатня фондоозброєність праці працівників основними засобами. Динаміка фондоозброєності праці працівників ПрАТ «Хімексі» представлена на рисунку 2.18.

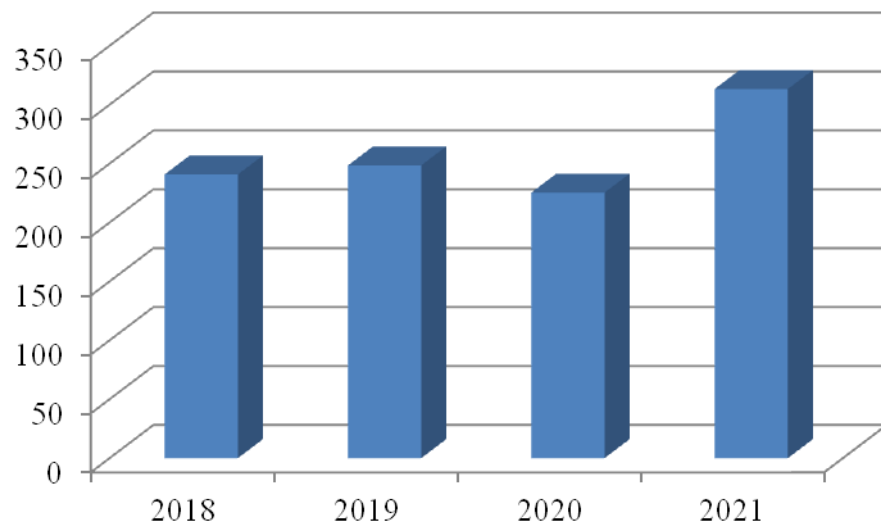

Рисунок 2.18 – Динаміка фондоозброєності праці працівників ПрАТ «Хімексі», тис. грн./особу

Фондоозброєність праці зменшувалася у 2020 р. на 23,122 тис. грн./особу внаслідок зниження середньорічної вартості основних засобів.

Позитивним є зростання цього показника у 2021 р. на 87,942 тис. грн./особу у зв'язку зі зростанням середньорічної вартості основних засобів підприємства.

Таким чином, у 2020 р. спостерігалось зменшення ефективності використання основних засобів підприємства, а у 2021 р. – її підвищення.

2.6 Аналіз активів ПрАТ «Хіmekсі» та джерел їх формування

Баланс підприємства включає активи (майно, ресурси, контрольовані підприємством) та пасиви (джерела формування активів). Підсумок активу балансу повинен дорівнювати підсумку пасиву, тобто сумі зобов'язань та власного капіталу. Баланс підприємства ПрАТ «Хіmekсі» представлено в таблиці 2.10. Загальна вартість майна підприємства зросла протягом 2018 р. на 7915 тис. грн., зменшилася протягом 2019 р. на 17709 тис. грн. і зросла у 2020 р. та в 2021 р. на 1614 тис. грн. і на 35047 тис. грн. відповідно.

Необоротні активи зменшувалися у 2019 р. на 516 тис. грн., у всі інші роки вони зростали і на кінець 2021 р. їх величина склала 28958 тис. грн.

Оборотні активи зменшувалися у 2019 р. на 17193 тис. грн. і у 2020 р. на 11542 тис. грн, у 2021 р. вони зросли на 30460 тис. грн. і на кінець 2021 р. їх величина склала 120603 тис. грн., що в 4,16 раза більше, ніж величина необоротних активів.

Пасиви підприємства складаються з власного капіталу та поточних зобов'язань і забезпечень. Довгострокових зобов'язань і забезпечень підприємство не має. Величина власного капіталу ПрАТ «Хіmekсі» збільшилася з 31735 тис. грн. на кінець 2017 р. до 55701 тис. грн. на кінець 2019 р., протягом 2020 р. знизилася на 7904 тис. грн. і протягом 2021 р. зросла на 21940 тис. грн. та склала 69737 тис. грн. Поточні зобов'язання і забезпечення зменшилися протягом 2018 р. на 4320 тис. грн. і протягом 2019 р. на 29440 тис. грн., зросли протягом 2020 р. на 9518 тис. грн. і протягом 2021 р. на 13107 тис. грн. та на кінець 2021 р. склали 79824 тис. грн., що в 1,14 раза більше, ніж величина власного капіталу.

Таблиця 2.10 – Аналіз балансу на кінець року

Статті балансу	2017 рік	2018 рік	Відх. 2018 від 2017	2019 рік	Відх. 2019 від 2018	2020 рік	Відх. 2020 від 2019	2021 рік	Відх 2021 від 2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Актив									
I. Необоротні активи									
1.1. Нематеріальні активи	2	2	0	2	0	5	3	44	39
- первісна вартість	19	19	0	19	0	23	4	48	25
- накопичена амортизація	17	17	0	17	0	18	1	4	-14
1.2. Незавершені капітальні інвестиції	1556	46	-1510	40	-6	13909	13869	4913	-8996
1.3. Основні засоби	9022	11683	2661	11173	-510	10457	-716	24001	13544
- первісна вартість	17252	20819	3567	21428	609	22344	916	38832	16488
- знос	8230	9136	906	10255	1119	11887	1632	14831	2944
Усього за розділом I	10580	11731	1151	11215	-516	24371	13156	28958	4587
2. Оборотні активи									0
2.1. Запаси	44617	48637	4020	43991	-4646	35487	-8504	55238	19751
- виробничі запаси	20697	9438	-11259	5723	-3715	6167	444	9634	3467
- готова продукція	2877	3498	621	2361	-1137	3009	648	7027	4018
- товари	21043	35701	14658	35907	206	26311	-9596	38577	12266
2.2. Векселі одержані	19759	14023	-5736	12932	-1091	8789	-4143	0	-8789
2.3. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	39616	46431	6815	43565	-2866	39936	-3629	52989	13053
2.4. Дебіторська заборгованість - за виданими авансами:	5649	5769	120	824	-4945	3405	2581	9382	5977
- з бюджетом	459	0	-459	17	17	351	334	986	635
2.5. Інша поточна дебіторська заборгованість	63	61	-2	61	0	167	106	61	-106
2.6. Гроші їх еквіваленти	1680	3924	2244	250	-3674	1824	1574	291	-1533
2.7. Витрати майбутніх періодів	24	33	9	32	-1	32	0	48	16
2.8. Інші оборотні активи	247	0	-247	13	13	152	139	1608	1456

Продовження таблиці 2.10

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Усього за розділом 2	112114	118878	6764	101685	-17193	90143	-11542	120603	30460
Баланс	122694	130609	7915	112900	-17709	114514	1614	149561	35047
Пасив									
1. Власний капітал									
1.1. Зареєстрований (пайовий) капітал	20	20	0	20	0	20	0	20	0
1.2. Резервний капітал	49	49	0	49	0	49	0	49	0
1.3. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	31666	43901	12235	55632	11731	47728	-7904	69668	21940
Усього за розділом 1	31735	43970	12235	55701	11731	47797	-7904	69737	21940
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення									
2.1. Довгострокові кредити банку	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2. Відстрочені податкові зобов'язання	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Усього за розділом 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Поточні зобов'язання і забезпечення									
3.1. Короткострокові кредити банків	8324	8924	600	1498	-7426	0	-1498	6806	6806
3.2. Поточна заборгованість за:									
- товари, роботи, послуги	80934	74309	-6625	54773	-19536	63234	8461	69486	6252
- розрахунками з бюджетом	70	1508	1438	89	-1419	42	-47	603	561
- розрахунками зі страхування	38	51	13	0	-51	0	0	0	0
- розрахунками з оплати праці	148	194	46	0	-194	86	86	0	-86
- розрахунками з одержаних авансів	1 018	841	-177	5	-836	912	907	2412	1500
- розрахунками з учасниками	0	0	0	345	345	1880	1535	0	-1880
3.3. Поточні забезпечення	397	452	55	407	-45	470	63	507	37
3.4. Інші поточні зобов'язання	30	360	330	82	-278	93	11	10	-83
Усього за розділом 3	90959	86639	-4320	57199	-29440	66717	9518	79824	13107
Баланс	122694	130609	7915	112900	-17709	114514	1614	149561	35047

Розрахунок коефіцієнтів автономії та загальної ліквідності ПрАТ «Хімексі» представлено у таблиці 2.11.

Таблиці 2.11 – Коефіцієнти автономії і загальної ліквідності ПрАТ «Хімексі» на кінець року

Показники	2017 рік	2018 рік	Відх. 2018 від 2017	2019 рік	Відх. 2019 від 2018	2020 рік	Відх. 2020 від 2019	2021 рік	Відх. 2021 від 2020
1. Власний капітал, тис. грн.	31735	43970	12235	55701	11731	47797	-7904	69737	21940
2. Оборотні активи, тис. грн.	112114	118878	6764	101685	-17193	90143	-11542	120603	30460
3. Баланс, тис. грн.	122694	130609	7915	112900	-17709	114514	1614	149561	35047
4. Поточні зобов'язання, тис. грн.	90959	86639	-4320	57199	-29440	66717	9518	79824	13107
5. Коефіцієнт автономії	0,259	0,337	0,078	0,493	0,156	0,417	-0,076	0,466	0,049
6. Коефіцієнт загальної ліквідності	1,233	1,372	0,139	1,778	0,406	1,351	-0,427	1,511	0,160

Коефіцієнт автономії показує частку власного капіталу у валюті балансу. Коефіцієнт автономії зріс з 0,259 на кінець 2017 р. до 0,493 на кінець 2019 р. і незначно знизився до 0,417 на кінець 2020 р. та підвищився до 0,466 на кінець 2021 р. На підприємстві забезпеченість власним капіталом нижче нормативного значення 0,5. Таким чином, у ПрАТ «Хімексі» є певна залежність від позикового капіталу.

Ліквідність активів показує, яка частка поточних зобов'язань може бути погашена оборотними активами. Ступінь ліквідності оборотних активів визначається як відношення оборотних активів до поточних зобов'язань. Коефіцієнт загальної ліквідності збільшився з 1,233 на кінець 2017 р. до 1,778 на кінець 2019 р. та знизився до 1,351 на кінець 2020 р. і підвищився до 1,511 на кінець 2021 р. Його рівень нижче нормативного значення 0,2.

Динаміка коефіцієнтів автономії і загальної ліквідності ПрАТ «Хіменсі» представлена на рисунку 2.19.

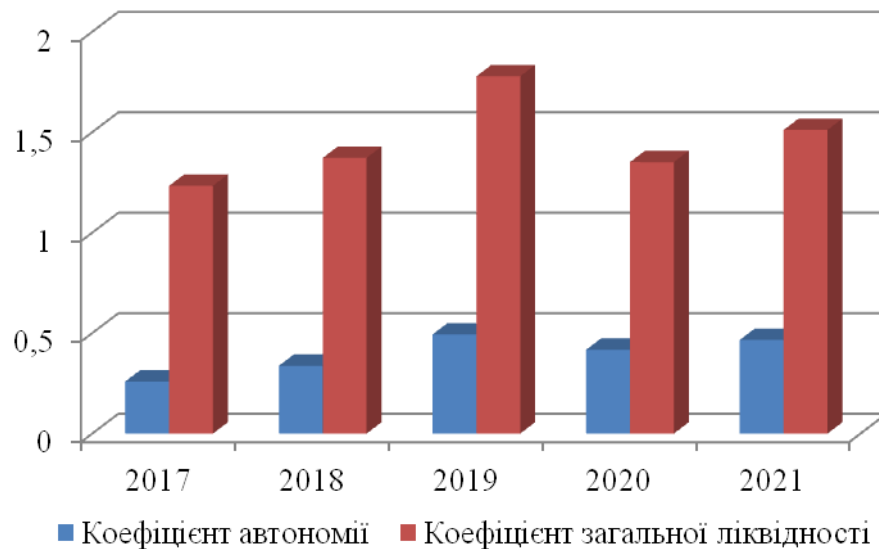

Рисунок 2.19 – Динаміка коефіцієнтів автономії і загальної ліквідності

Отже, за результатами досліджень виявлено, що підприємство ПрАТ «Хіменсі» має недостатній рівень фінансової автономії і ліквідності.

2.7 Аналіз ділової активності підприємства

Ділова активність підприємства характеризується коефіцієнтами оборотності. Показники ділової активності ПрАТ «Хіменсі» представлені в таблиці 2.12. Динаміка капіталу наведена на рисунку 2.20, динаміка оборотних активів – на рисунку 2.21.

У 2019 р. і в 2020 р. у ПрАТ «Хіменсі» зменшилися: чистий дохід (виручка) від реалізації продукції на 44048 тис. грн. і на 28240 тис. грн. відповідно; середній розмір капіталу на 4897 тис. грн. і на 8047,5 тис. грн. відповідно; середній розмір оборотних активів на 5214,5 тис. грн. і на 14367,5 тис. грн. відповідно; середній розмір дебіторської заборгованості на 660 тис. грн. і на 4201 тис. грн. відповідно; середній розмір кредиторської заборгованості на 16880 тис. грн. 9961 тис. грн. відповідно.

Таблиця 2.12 – Показники ділової активності підприємства

Показники	2018 рік	2019 рік	Відхил. 2019 від 2018	2020 рік	Відхил. 2020 від 2019	2021 рік	Відхил. 2021 від 2020
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	382508	338460	-44048	310220	-28240	526187	215967
Середній розмір капіталу, тис. грн.	126651,5	121754,5	-4897	113707	-8047,5	132037,5	18330,5
Середній розмір власного капіталу, тис. грн.	37852,5	49835,5	11983	51749	1913,5	58767	7018
Середній розмір оборотних активів, тис. грн.	115496	110281,5	-5214,5	95914	-14367,5	105373	9459
Середній розмір дебіторської заборгованості, тис. грн.	49024	48364	-660	44163	-4201	53638,5	9475,5
Середній розмір кредиторської заборгованості, тис. грн.	88799	71919	-16880	61958	-9961	73270,5	11312,5
Коефіцієнт оборотності капіталу, оборотів	3,020	2,780	-0,240	2,728	-0,052	3,985	1,257
Коефіцієнт оборотності власного капіталу, оборотів	10,105	6,792	-3,313	5,995	-0,797	8,954	2,959
Коефіцієнт оборотності оборотних активів, оборотів	3,312	3,069	-0,243	3,234	0,165	4,994	1,760
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, оборотів	7,802	6,998	-0,804	7,024	0,026	9,810	2,786
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, оборотів	4,308	4,706	0,398	5,007	0,301	7,181	2,174

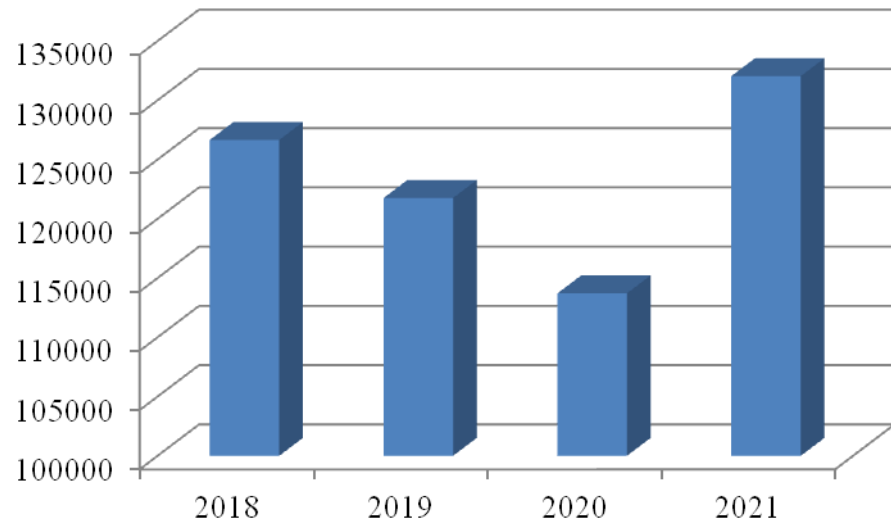

Рисунок 2.20 – Динаміка середнього розміру капіталу підприємства, тис. грн.

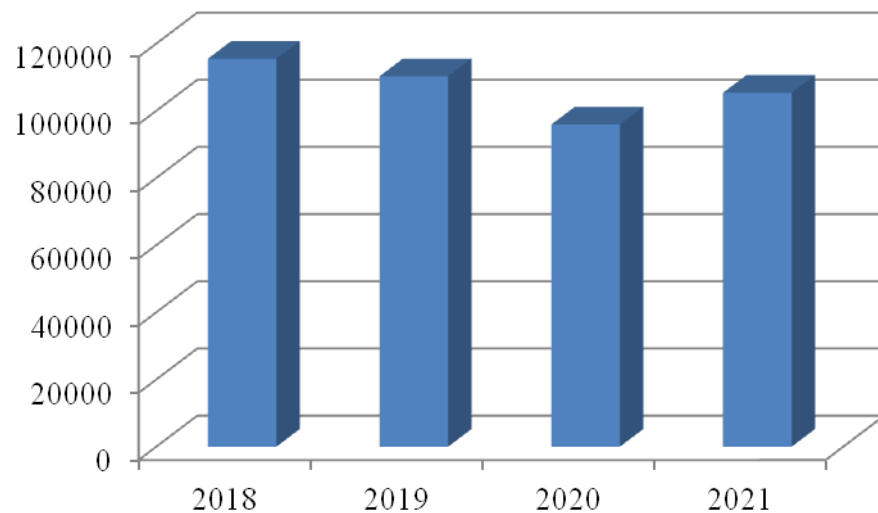

Рисунок 2.21 – Динаміка середнього розміру оборотних активів, тис. грн.

Зниження чистого доходу підприємства призвело до зниження у 2019 р. всіх коефіцієнтів оборотності, крім коефіцієнту оборотності кредиторської заборгованості, який зріс на 0,398 обороти внаслідок суттєвого зменшення середнього розміру кредиторської заборгованості. Зниження чистого доходу підприємства призвело до зниження у 2020 р. коефіцієнту оборотності капіталу і коефіцієнту оборотності власного капіталу, а при цьому коефіцієнт оборотності оборотних активів зріс на 0,165 обороти, коефіцієнт оборотності

дебіторської заборгованості збільшився на 0,026 обороти, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості зріс на 0,301 внаслідок суттєвого зменшення середніх розмірів оборотних активів, дебіторської і кредиторської заборгованості. У 2021 р. зросли чистий дохід (виручка) від реалізації продукції на 215967 тис. грн, середній розмір капіталу на 18330,5 тис. грн., середній розмір власного капіталу на 7018 тис. грн., середній розмір оборотних активів на 9459 тис. грн., середній розмір дебіторської заборгованості на 9475,5, тис. грн., середній розмір кредиторської заборгованості на 11312,5 тис. грн.; відповідно збільшилися: коефіцієнти оборотності капіталу і власного капіталу на 1,257 і на 2,959 оборотів відповідно, коефіцієнт оборотності оборотних активів на 1,76 обороти, коефіцієнти оборотності дебіторської і кредиторської заборгованості на 2,786 і на 2,174 оборотів відповідно.

Динаміка дебіторської і кредиторської заборгованостей представлена на рисунку 2.22. Їх розміри до 2020 р. зменшуються, у 2021 р. зростають. Кредиторська заборгованість перевищує дебіторську.

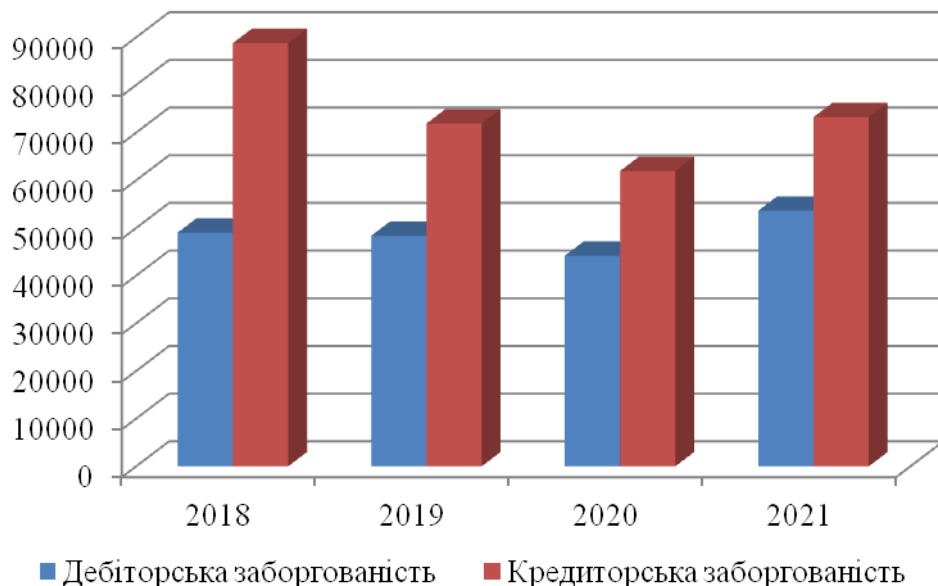

Рисунок 2.22 – Динаміка дебіторської і кредиторської заборгованості, тис. грн.

Динаміка коефіцієнтів оборотності дебіторської і кредиторської заборгованості представлена на рисунку 2.23.

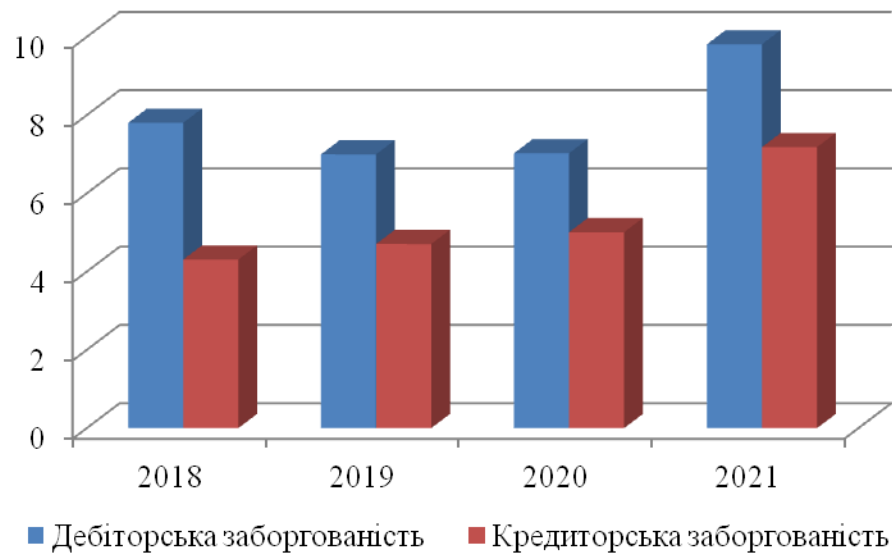

Рисунок 2.23 – Коефіцієнти оборотності дебіторської і кредиторської заборгованості, обороти

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості у 2019 р. зменшується, у наступні 2 роки зростає; коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості у всі досліджувані роки зростає. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості має вищі рівні, ніж коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості.

Позитивним є зростання коефіцієнтів оборотності дебіторської і кредиторської заборгованості в останні роки.

Динаміка коефіцієнту оборотності оборотних активів представлена на рисунку 2.24.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів у 2019 р. знизився внаслідок зменшення чистого доходу (виручки) від реалізації продукції підприємства. Позитивним є зростання коефіцієнту оборотності оборотних активів у 2020-2021 рр. У 2020 р. коефіцієнт оборотності оборотних активів збільшився внаслідок зменшення середнього розміру оборотних активів, а у 2021 р. коефіцієнт оборотності оборотних активів збільшився внаслідок зростання чистого доходу (виручки) від реалізації продукції підприємства ПрАТ «Хімексі».

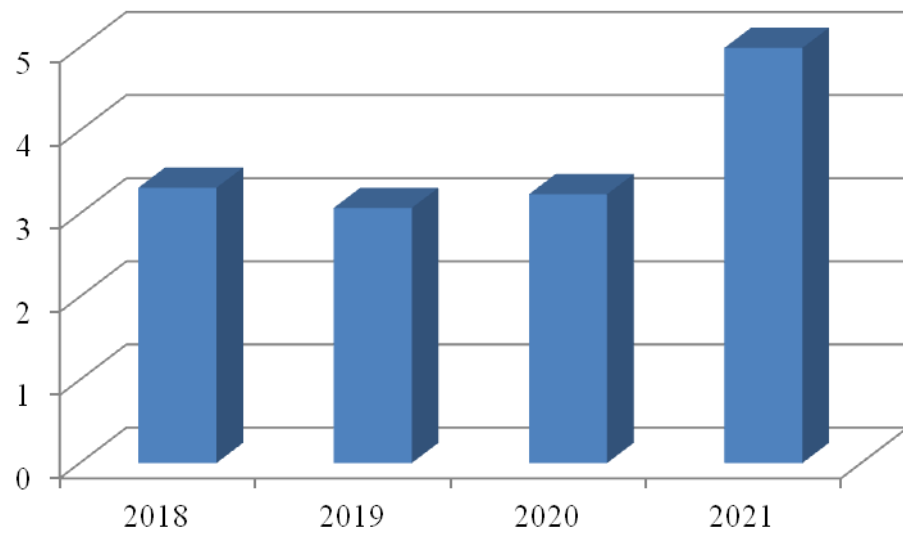

Рисунок 2.24 – Динаміка коефіцієнту оборотності оборотних активів, обороти

Загалом у 2021 р. підвищуються всі коефіцієнти оборотності, тобто спостерігається покращення ділової активності підприємства ПрАТ «Хімексі».

3 ОБГРУНТУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ХІМЕКСІ»

3.1 Розробка і обґрунтування заходів з підвищення ефективності господарської діяльності підприємства

Господарська діяльність будь-якого підприємства є багатогранною і включає різні аспекти, які потребують ефективного управління. Виробництво продукції потребує не тільки ефективного використання техніки і технологій, а й базується на маркетингових дослідженнях щодо попиту на ринках і потребує обґрунтованої виробничої програми. Підґрунтям реалізації товарів є ефективність збуту, оптимальність логістичних зв'язків, врахування попиту на різні асортиментні позиції. Як складова господарської діяльності – операційна діяльність, яка включає виробничо-збутову діяльність та інші види, крім фінансової і інвестиційної, потребує ефективного управління матеріальними, енергетичними, інформаційними та ін. ресурсами та загалом ефективного управління операційними активами. В якості інших операційних доходів, окрім доходів від реалізації товарів (робіт, послуг), підприємство може мати доходи від операційної оренди основних засобів та інших матеріальних необоротних активів, доходи від операційних курсових різниць, доходи від реалізації оборотних активів, відшкодування раніше списаних активів тощо. Таким чином, управління господарською діяльністю підприємства – складний організаційно-управлінський процес з вивченням різних альтернативних варіантів управлінських рішень та вибором найефективнішого, але досягнення високої ефективності управління господарською діяльністю забезпечує в свою чергу високі кінцеві результати роботи компанії. У ПрАТ «ХімеКСІ» є можливість покращення господарської діяльності як у сфері виробництва, так і в сферах торгівлі та використання операційних резервів.

ПрАТ «ХімеКСі» виготовляє тепличні плівки, які застосовуються для виготовлення парників, в яких завдяки високій світлопроникності можна вирощувати різноманітні культурні рослини. Якісна теплична плівка ефективно захищає рослини від негативного впливу навколишнього середовища: від холоду – навесні, від спеки, шкідливого впливу сонячного ультрафіолетового випромінювання – влітку. Теплична плівка створює тепличний ефект з відповідною вологістю та температурний режим без різких перепадів. Вона захищає рослини від вітру, дощу, граду. При цьому плівка абсолютно безпечна для рослин, не руйнує біохімічну структуру ґрунту, у 70 разів легша за скло та має помірну вартість. Поліетиленова теплична плівка має багато властивостей, які роблять її корисною в якості покриття для теплиць. Її низька вартість, великий розмір листа, простота кріплення та гарна світлопроникність – це ті характеристики, які допомагають розширити сферу її використання. Тож сьогодні, близько 90% всіх теплиць покривають саме плівкою, і вона є найпоширенішим матеріалом при будівництві теплиць.

Вперше поліетиленову плівку використали для покриття парникових каркасів з деревини ще на початку 1960-х років. З того часу рецептуру плівки, її властивості і технологію виробництва значно вдосконалили. Старі плівки не мали довговічності і їх доводилося щорічно замінювати. Вони не витримували тертя об каркас теплиці та погоду. Вони також мали короткий термін експлуатації через старіння від ультрафіолетових променів сонця. Термін служби поліетиленових плівок обмежений через деградаційні процеси, спричинені сонячним світлом і теплом. Стабілізована плівка – це плівка, до складу якої доданий ультрафіолетовий стабілізатор для того, щоб захистити плівку від впливу зайвих сонячних променів і зменшити деградацію плівки. Чим більше УФ-стабілізаторів входить до складу плівки, тим довшим є термін її експлуатації. Ще одна важлива характеристика тепличної плівки – це висока пропускну здатність світла, яка беззаперечно необхідна для росту рослин. Сучасними є плівки з дифузією світла, так як пряме сонячне світло (недифузне світло) може спричинити ефект «тіні» та «сонячних опіків» на

рослинах. Спеціальні добавки, що розсіюють світло, спричиняють розсіювання прямого світла та запобігають тіньовому ефекту. Дифузія світла підвищує ефективність фотосинтезу завдяки забезпеченню більш однорідного світла з усіх боків і є дуже корисною при вирощуванні самозатінюючих рослин, таких як огірки, помідори, кабачки, троянди та інші. Розсіяне світло також зменшує розвиток спор грибів та поширення комах. Дифузія світла робить плівку туманною на вигляд, але це не означає, що плівка є менш прозорою і має гіршу світлопроникність в порівнянні зі звичайними тепличними плівками. Зараз загально визнано, що розсіяне світло позитивно впливає на ріст рослин, особливо для весняних та літніх культур і в районах із сильним сонячним промінням. На відміну від звичайної плівки плівка з дифузією світла зменшує тіні, забезпечує більш рівномірний розподіл світла в теплиці, завдяки чому воно досягає навіть нижніх частин рослини, запобігає вигорання та має помірний охолоджуючий ефект.

Теплична плівка може бути одно- та багатошаровою. Багатошарові плівки зазвичай використовують для великих професійних теплиць. Більшість сучасних поліетиленових плівок для теплиць виготовляють методом со-екструзії декількох шарів з різними полімерами та добавками. Під час виробництва у кожен шар плівки можна додати окремі компоненти, які нададуть плівці тих чи інших властивостей. В результаті кожен шар надає плівці окремі характеристики та підвищує її ефективність за рахунок вдалої синергії з іншими шарами. Таким чином, багатошарова плівка для теплиць зазвичай більш міцна при меншій товщині і відповідно вазі, ніж одношарова [38].

Все більше розповсюдження на сучасному ринку тепличних плівок знаходять тришарові плівки. Плівки складаються з трьох нерозривно з'єднаних шарів, які надають виробу виняткову механічну міцність і гнучкість. Існують тришарові плівки, в яких середній шар – армований; вони ще називаються армовані тришарові тепличні плівки. Армована плівка складається з двох шарів міцного поліетилену і між ними шар синтетичної сітки з комірками, яка являє собою волокно з поліпропілену, скловолоконні

або лавсанові нитки, іноді кручений поліпропілен. Це надає плівці більшої зносостійкості. Найважливішими перевагами армованої плівки є її висока стійкість до різних механічних пошкоджень, відсутність розтяжності і прозорість. Ця теплична плівка здатна витримати будь-які складні погодні умови: шквальний поривчастий вітер, град, хуртовину та сильний дощ, має велику міцність на розрив. Однак, незважаючи на велику кількість плюсів, армована плівка має й істотний недолік: через свою щільності плівка знижує проникнення світла до рослин на 12%. Також армована теплична плівка має більш високу вартість, яка перевищує ціну звичайної поліетиленової плівки.

Донедавна стіни теплиці зі звичайної поліетиленової плівки обходилися аграріям менш затратно, однак таке утеплення могло прослужити лише 1 сезон, в той час як армована плівка дорожча, але слугує більш тривалий час (3-5 років). Однак на даний час на ринку поширюються поліетиленові плівки з добавками. Якісні плівки з поліетилену з добавками (стабілізаторами та ін.) – міцні, еластичні, добре утримують тепло.

2021 рік діяльності підприємства ПрАТ «Хіmekсі» показав перспективність збільшення обсягів виробництва окремих товарів, виконання робіт та надання послуг, за рахунок якого в цьому році підприємству вдалося підвищити всі фінансово-економічні показники діяльності, в першу чергу завдяки збільшенню чистої виручки від реалізації продукції на 215967 тис. грн. або на 69,62 %. За висновками менеджменту підприємства розширення обсягів виробництва можливо за рахунок застосування нових технологій виробництва багат шарових плівок. Тому для ПрАТ «Хіmekсі» доцільно використовувати технологію виготовлення трьох шарових плівок і вдосконалювати її з урахуванням сучасних запитів ринку. Теплична плівка виготовляється на сучасному екструзійному обладнанні.

Зараз перспективним є нове покоління багат шарових надміцних тепличних плівок із застосуванням спеціальних високоміцних полімерів. Ці плівки забезпечують додаткову безпеку в районах з дуже сильним вітром, а також значну економію, оскільки вони мають меншу товщину і відповідно

вагу, ніж звичайні плівки, одночасно зберігаючи таку ж або навіть більшу міцність. Термін експлуатації плівки залежить від багатьох чинників: якості та технічних характеристик самої плівки, умов її використання (площа, тип теплиці, установка, використання агрохімікатів) і дотримання правил експлуатації плівки під час будівництва теплиці.

У ПрАТ «Хіmekсі» є великий досвід виготовлення тепличних плівок зі спеціальними добавками, що забезпечують високу міцність, достатню для захисту від мінливих погодних умов та УФ-випромінювань. Від цього значною мірою залежить термін її служби. Гарантійний термін служби плівки, виготовлений компанією «Хіmekсі», становить мінімум 24 місяці. Габаритні розміри тепличної плівки у вигляді рукава: ширина у розвороті становить 4800 мм, товщина може змінюватись від 40 до 200 мкм.

Для того, щоб термін експлуатації тепличної плівки наближався до 5 років, рецептура виготовлення плівки повинна містити спеціальні комбінації УФ-стабілізаторів та антиоксидантів, що захищають тепличну плівку від шкідливого впливу УФ-світла та тепла протягом дуже тривалих періодів.

Також корисними у трьохшарових світлостабілізованих тепличних плівках є спеціальні добавки, що допомагають продовжити термін використання до 2-10 сезонів, захистити від термохімічних явищ та звести нанівець вплив ультрафіолету, такі як:

– «антикрапля» – добавка, яка перешкоджає утворенню конденсату на внутрішньому покритті теплиці, завдяки чому зменшується поширення грибкових захворювань, спотворення та відображення світлових променів;

– EVA –сополімер (етиленвінілацетат) наділяє плівку рядом додаткових переваг: високою світлопропускнуою здатністю, широким діапазоном температур, високою міцністю та еластичністю навіть за низьких температур.

Додавання спеціальних компонент у плівку дозволяє досягти таких властивостей, що плівка зможе витримувати температури від -40°C до $+65^{\circ}\text{C}$.

Ультрафіолет ініціює розрив молекулярних зв'язків поліетилену, внаслідок чого плівка втрачає еластичність, міцність, стає ламкою і

руйнується. Для запобігання цьому при виготовленні терличних плівок в рецептурі використовують УФ-стабілізатори.

Пропонується у ПрАТ «ХімеКСі» при виготовленні тришарових тепличних плівок товщиною 120 мкм і 150 мкм впровадити застосування покращеного УФ-стабілізатору (типу PE UV MASTER 04539Viba (Італія)) і збільшити кількість УФ-стабілізаторів з 4 % до 6 % для підвищення гарантійного терміну служби з 24 до 36 місяців та збільшити кількість УФ-стабілізаторів до 8 % для підвищення гарантійного терміну служби до 48 місяців. Таким чином, це дозволить підвищити гарантійний термін служби тепличної плівки з 24-36 місяців до 36-48 місяців відповідно, тобто на 33–50 %. Маркетингові дослідження ринку тепличних плівок дозволяють стверджувати, що на разі існує попит на плівки з підвищеним гарантійним терміном служби, які дозволяють більше років експлуатувати теплицю без переукриття її плівкою, що знижує грошові і трудові витрати аграріїв.

Розрахуємо ефект від випуску тепличних плівок з покращеними світлостабілізаційними характеристиками і підвищеним гарантійним терміном служби на 33-50 %. Найбільшим попитом користуються тришарові тепличні плівки товщиною 120 і 150 мкм. При ширині у розвороті 4800 мм ціна за погонний метр плівки товщиною 120 мкм за гарантійного терміну служби 24 місяця становить 180 грн., за погонний метр плівки товщиною 150 мкм за гарантійного терміну служби 24 місяця становить 215 грн.

При ширині у розвороті 4800 мм при збільшеній кількості УФ-стабілізаторів ціна за погонний метр плівки товщиною 120 мкм за гарантійного терміну служби 36 місяців становить 189 грн., за погонний метр плівки товщиною 150 мкм за гарантійного терміну служби 36 місяців становить 225 грн. При ширині у розвороті 4800 мм при збільшеній кількості УФ-стабілізаторів ціна за погонний метр плівки товщиною 120 мкм за гарантійного терміну служби 48 місяців становить 197 грн., за погонний метр плівки товщиною 150 мкм за гарантійного терміну служби 48 місяців становить 234 грн.

Збільшення кількості УФ-стабілізаторів з 4 % до 6 % для підвищення гарантійного терміну служби з 24 до 36 місяців та збільшення кількості УФ-стабілізаторів до 8 % для підвищення гарантійного терміну служби до 48 місяців призведе до зростання собівартості тепличної плівки на 3 % та 6,6 % відповідно.

Собівартість погонного метру тришарової плівки товщиною 120 мкм з гарантійним терміном служби 24 місяці складає 166 грн.

$$C_{0(120)} = 166 \text{ грн.}$$

Собівартість погонного метру тришарової плівки товщиною 150 мкм з гарантійним терміном служби 24 місяці складає 195 грн.

$$C_{0(150)} = 195 \text{ грн.}$$

Собівартість погонного метру тришарової плівки зі збільшеною кількістю УФ-стабілізатора з підвищеним гарантійним терміном служби розраховується за формулою:

$$C_1 = C_0 \cdot I_c \quad (3.1)$$

де C_0 – собівартість погонного метру тришарової тепличної плівки з гарантійним терміном служби 24 місяці, грн.

I_c – індекс зміни собівартості за рахунок підвищеної кількості УФ-стабілізатора.

Собівартість погонного метру тришарової плівки з гарантійним терміном служби 36 місяців складе:

$$C_{1(120_36)} = 166 \cdot 1,03 = 171 \text{ грн.}$$

$$C_{1(150_36)} = 195 \cdot 1,03 = 201 \text{ грн.}$$

Собівартість погонного метру тришарової плівки з гарантійним терміном служби 48 місяців складе:

$$C_{1(120_48)} = 166 \cdot 1,066 = 177 \text{ грн.}$$

$$C_{1(150_48)} = 195 \cdot 1,066 = 208 \text{ грн.}$$

Прибуток від реалізації погонного метру тришарової плівки зі збільшеною кількістю УФ-стабілізатора з підвищеним гарантійним терміном служби розраховується за формулою:

$$П_1 = Ц_1 - С_1 \quad (3.2)$$

де $Ц_1$ – погонного метру тришарової плівки зі збільшеною кількістю УФ-стабілізатора з підвищеним гарантійним терміном служби, грн.

Прибуток від реалізації всього випуску тепличних плівок з підвищеним гарантійним терміном служби розраховується за формулою:

$$П_В = П_1 \cdot K_1 \quad (3.3)$$

де K_1 – обсяг випуску тепличних плівок з підвищеним гарантійним терміном служби, тис. м.

Ефект від випуску тепличних плівок з покращеними світлостабілізаційними характеристиками і підвищеним гарантійним терміном служби представлено у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Ефект від випуску тепличних плівок з покращеними світлостабілізаційними характеристиками і підвищеним гарантійним терміном служби

Товщи- на, мкм	Гаран- тійний термін служби, місяці	Обсяг випуску, тис. м	Собівар- тість, грн./м	Ціна, грн./м	Прибуток, грн./м	Прибуток на випуск продукції, тис. грн.
120	36	40	171	189	18	720
120	48	30	177	197	20	600
150	36	55	201	225	24	1320
150	48	45	208	234	26	1170
Разом	-	170	-	-	-	3810

Таким чином, в результаті випуску тепличних плівок з покращеними світлостабілізаційними характеристиками і підвищеним гарантійним терміном служби обсягом 170 тис. м на рік підприємство ПрАТ «Хіmekсі» збільшить прибуток від реалізації продукції на 3810 тис. грн.

ПрАТ «Хіmekсі» також займається оптовою торгівлею полімерами; підприємство реалізує полімери від різних виробників, починаючи від базових марок поліетиленів високого та низького тиску і закінчуючи полімерами спеціального призначення з покращеними фізико-хімічними та механічними характеристиками. Полімери використовуються у різних галузях виробництва: будівельній, кабельній, трубній та ін. В найближчий час прогнозується зростання попиту на трубні вироби для водопостачання та газової промисловості у зв'язку з великими обсягами відновлення промисловості і відбудовою житлового сектору. Для задоволення зростаючої потреби у виробах із пластиків ПрАТ «Хіmekсі» слід збільшити обсяги поставок полімерів та розширити нішу їх реалізації, так як країна в найближчий час буде потребувати широкого набору полімерної сировини. Підприємство має можливість виконувати різні специфічні замовлення, задовольняючи будь-які потреби клієнтів за рахунок постачання полімерної сировини з будь-якої точки планети і оперативного виконання будь-якого замовлення. Це дає можливість підприємству розширювати нішу ринку. Активізація продажу для постійних клієнтів прогнозується за рахунок надання спеціальних цін та товарних кредитів.

Полімери, які реалізує ПрАТ «Хіmekсі»:

1) поліетилен високого тиску:

- SABIC LDPE HP0323NN;
- Sabic2102TN;
- Sabic 2100 NOW;
- Exelene LDPE 0200;
- DOW LDPE-150 E;
- Bralen RB 03-23;

- Lotrene FB 3003;
- Lotrene FE 3000;
- Exelene LDPE FR2233C;

2) поліетилен низького тиску:

- Sabic B 5429;
- Sabic BM 6246LS;
- Sabic M80064S;
- Sabic F00952J;
- Sabic CC862;
- Unipetrol BB 75;
- Шуртанский ГХК ВУ 460;
- Lotte Chemical BL 6200;
- Lotte Chemical 6000B;
- Lotte Chemical 6300B;
- Lotte Chemical FL7000;
- Lotte Chemical J2210;
- TVK Tipelin 1100J;
- TVK Tipelin 2100J;
- STA 0952F4;
- Marpol HDB 502;
- MarleX ННМ TR-144;
- MarleX ННМ 5502BN;
- Formolene LB1810B;

3) лінійні поліетилен та спеціальні види поліетиленів:

- Sabic 118NJ;
- Aramco F2231;
- Aramco F2111;
- Borstar FB 2230;
- Borstar FB 2310;
- Borstar FB 4370;

- Borstar FB 1350;
- Borstar FB 1370;
- BorShape FX 1001;
- Anteo FK 1820;
- Lotrene Q1018N;
- Marlex μ D139;
- Exceed 1327 CA;
- Exceed 1018 HA;
- Exxon Mobil Enable 27-03;
- Exxon Mobil Enable 27-05;
- Dowlex NG 5056 GG;
- Dowlex Elite 5100 G;
- Exelene LLDPE 1400;

4) поліпропілени:

а) гомополімери:

- Sabic PP500P;
- Sabic PP511A;
- Sabic PP505P;
- Туркменплен TPP382BF;
- Туркменплен TPPD30S;

б) блок та рандом сополімери:

- Sabic 412MK 49;
- Sabic PP57MNK10;
- Sabic PP620P;
- Sabic PP651 H;

5) полістироли:

- TAITAREX HIPS (ударостійкий);
- TAITAREX GPPS (загального призначення).

Розглянемо властивості та застосування де-яких поліетиленів високого тиску.

SABIC LDPE HP0323NN – поліетилен низької щільності, який підходить для виробництва плівок для важких умов експлуатації. Це забезпечує значну міцність і оптичні властивості плівки. Він не містить ковзаючих, антиблокуючих і антиоксидантних домішок. Його можна використовувати для виготовлення важких мішків, промислових термозбіжних плівок, будівельних і сільськогосподарських плівок.

Sabic 2100 NOW – є маркою поліетилену з дуже хорошою міцністю та властивостями двовісної усадки. Матеріал не містить добавок, має дуже низькі витрати енергії під час обробки та має хорошу здатність до розсмоктування. Плівка з SABIC 2100 NOW – міцна, яка зазвичай використовується для термозбіжних кожухів, промислових мішків, сумок для транспортування та вкладишів. SABIC 2100 NOW зазвичай можна використовувати для харчових продуктів завдяки дуже низькому рівню міграції.

Bralen RB 03-23 – універсальний сорт поліетилену низької щільності, який характеризується високою стійкістю до розтріскування під дією навколишнього середовища та має дуже хороші механічні властивості. Він призначений для виробництва міцних і термозбіжних плівок товщиною від 0,07 до 0,25 мм., добре підходить для видувного формування різних контейнерів, пляшок, труб, листів; екструзії профілів і для лиття під тиском.

Lotrene FB 3003 – поліетилен, який можна легко обробляти на всіх типах екструдерів, призначених для поліетилену. Рекомендуєма температура розплаву в межах 160-180°C. Найкращі властивості видувної плівки досягаються при коефіцієнтах роздування від 2,5:1 до 3,5:1. Рекомендований діапазон товщини становить від 50 мкм до 250 мкм. Використовується при виготовленні надміцних мішків, промислової термозбіжної плівки, термозбіжної плівки для піддонів, будівельної плівки, сільськогосподарських плівок, труб для крапельного поливу, видувних пляшок, оболонок кабелю.

Lotrene FE 3000 – це сорт поліетилену без добавок, виготовлений за допомогою трубчастого процесу високого тиску, що надає високу міцність у

поєднанні з хорошими оптичними та механічними властивостями, дуже хорошими властивостями усадки, в основному рекомендується для виготовлення надміцних плівок. Використовується при виготовленні надміцних мішків, промислової термозбіжної плівки, будівельної плівки, сільськогосподарських плівок, труб для крапельного поливу.

Розглянемо властивості та застосування де-яких поліетиленів низького тиску.

Sabic B 5429 – сополімер поліетилену високої щільності із середньою молекулярною вагою. Він в основному призначений для видування виробів невеликих розмірів. Сорти серії B 5429 пропонують чудове поєднання міцності, стійкості до розтріскування під напругою та стійкості до навантажень, міцність із простотою обробки. Доступна марка з антистатичною добавкою B 5429A. B 5429 класифікується як багатоцільовий сорт для видувного формування. З нього можна формувати видувом контейнери для побутових і промислових хімічних речовини (наприклад, для миючих засобів, відбілювачів, пом'якшувачів тканин, розчинників, фарб тощо), автомобільних товарів, продуктів харчування, туалетних засобів та косметики. Його також можна використовувати в інших порожнистих тонкостінних деталях і профільних екструзіях.

Sabic BM 6246LS зазвичай використовується в упаковці для харчових продуктів і напоїв, забезпечуючи хорошу чистоту та органолептику, а також здатність перероблятися. Він поєднує в собі високу жорсткість із дуже хорошою продуктивністю обробки, що забезпечує потенціал для зниження вартості системи. Сорт зазвичай використовується для видувного формування одношарових і багатошарових пляшок для харчових продуктів, наприклад свіжих, пастеризованих і ультратермічних пляшок для обробленого молока, соусів, апельсинового соку, функціональних напоїв, пробіотиків та інших напоїв «щоденного прийому». Властивості матеріалу пропонують можливість зменшити вагу при хорошому верхньому навантаженні. Цей сорт, що не містить ковзаючого агента, також зазвичай використовується для лиття під

тиском ковпачків і закупорювальних засобів для газованих безалкогольних напоїв і газованої води, а також високоякісних засобів, стійких до розтріскування під впливом навколишнього середовища, як-от відра UN та ковпачки і заглушки UN.

Sabic M80064S – це УФ-стабілізований поліетилен високої щільності для лиття під тиском із вузьким розподілом молекулярної маси. Зазвичай використовується, де потрібна жорсткість, в'язкість і стійкість до деформації, а саме для формованих під тиском ящиків, лотків, промислових відер та ін.

Sabic F00952J є високомолекулярним сополімером поліетилену високої щільності, що не містить TNPP. Дизайн продукту, молекулярна архітектура і щільність, дає F00952J вдале поєднання легкої екструзії та високої міцності розплаву з сильними фізичними властивостями. Він здатен формувати тонкі плівки з відмінною міцністю і жорсткістю. Матеріал містить антиоксиданти. SABIC F00952J можна екструдувати на звичайному обладнанні HMW-HDPE за температури розплаву від 200 до 220 °C. Смола SABIC F00952J зазвичай використовується для екструзії плівки з роздувом і виробництва високоміцних продуктових мішків, сумок для покупок і високоякісних тонких плівок для багатостінних вкладишів мішків та інших упаковочних виробів.

Sabic CC862 – це поліетилен високої щільності, спеціально розроблений для кришок від пляшок негазованої води, які відповідають вимогам щодо органолептичних властивостей. Матеріал забезпечує ідеальне поєднання жорсткості, ударної міцності та низьких властивостей короблення. Застосовується при виготовленні ковпачків та кришок для упаковки негазованої мінеральної води, для харчової та промислової упаковки напоїв.

Unipetrol BV 75 дає змогу отримувати плівки для тонкостінної упаковки, в т.ч. для заморожування харчових продуктів, господарських сумок, упаковки промтоварів, тонкостінних упаковочних листів в якості замітника паперу.

Lotte Chemical BL 6200 характеризується високою технологічністю і стійкістю до розтріскування під дією навколишнього середовища, застосовується для виготовлення бутілок маленьких розмірів.

Lotte Chemical FL7000 характеризується високою міцністю та гарною технологічністю, використовується для виготовлення промислових упаковочних мішків, господарських сумок.

Lotte Chemical J2210 має високу жорсткість та удароміцність, використовується для виготовлення силиконових картриджів, домашнього посуду.

TVK Tipelin 1100J – унімодальний поліетиленовий сополімер високої щільності (з пропен-1 як сомономером), призначений для лиття під тиском виробів загального призначення. Він пропонує хороший баланс властивостей між жорсткістю та технологічністю. Сорт містить антиоксидант і поглинач кислоти. Він рекомендується для виготовлення предметів повсякденного попиту, кухонного посуду, ящиків, лотків, іграшок, ковпаків, картриджів.

TVK Tipelin 2100J – унімодальний поліетиленовий сополімер високої щільності (з пропен-1 як сомономером), призначений для лиття під тиском виробів загального призначення. Він також пропонує хороший баланс властивостей між жорсткістю та технологічністю та містить антиоксидант і поглинач кислоти. TIPELIN 2100J рекомендується для виготовлення укупок для пляшок (для негазованих напоїв), відер, ящиків, піддонів, смітників, великих контейнерів, кришок (для відер, бочок і контейнерів).

Marpol HDB 502 – це сополімер поліетилену високої щільності, призначений для видувного формування. Ця смола забезпечує хороший баланс між жорсткістю та стійкістю до розтріскування під напругою. Застосовується для виготовлення пластикових тар – канистр. Рекомендоване застосування також для виробництва таких виробів: дренажні труби, харчова упаковка, контейнери для побутових і промислових хімікатів, тонкий лист, термоформовані деталі, фармацевтична упаковка.

MarleX ННМ TR-144 являє собою полімер високої щільності, що отримується реакцією полімеризації етилену при низькому тиску. У стандартних умовах є твердою, жорсткою, порівняно прозорою речовиною у гранулах. Використовується для виробництва різних плівок, пакетів,

технічних виробів, виробів, що контактують з харчовими продуктами, питною водою, а також косметичними та лікарськими препаратами.

MarleX ННМ 5502ВN – це високомолекулярний етилен-гексеновий сополімер, призначений для виготовлення легких контейнерів, формованих видувом, які потребують відмінної жорстості, виняткової технологічності, довговічності. Типове застосування – для видувного формування. З нього виготовляються скрині для льоду та холодильників, тара для побутової та промислової хімії, харчова упаковка.

Formolene LB1810В використовується для виготовлення сільськогосподарської плівки, промислових вкладишів, промислового пакування, сумок для одягу.

Серед пропіленів розглянемо наступні.

Sabic PP500P – це багатocільовий сорт із середньою текучістю для екструзії та лиття під тиском. При застосуванні для екструзії 500P демонструє чудову здатність до розтягування, тому підходить для стрічок і обв'язок, ниток високої міцності та основи килимів. Його також можна використовувати в мотузках і шпагатах, тканих мішках, гнучких проміжних контейнерах для масових вантажів, геотекстилі та бетонних арматурах. Для термоформування він демонструє унікальний баланс між прозорістю, ударостійкістю та однорідністю товщини. 500P також підходить для виробництва виробів лиття під тиском, напр. ковпачки та кришки та вироби домашнього вжитку, де цей сорт має високу жорсткість у поєднанні з достатньою стійкістю до ударів і дуже хорошою твердістю поверхні.

Sabic PP511A – це поліпропіленова гомополімерна смола, спеціально розроблена для екструзії, наприклад, спанбонд і безперервного прядіння ниток, що забезпечує відмінні властивості нетканого матеріалу на розтяг. Вузкий розподіл молекулярної маси SABIC PP 511A досягається шляхом збалансованого контролю реології. SABIC PP 511A сумісний з усіма існуючими технологіями верстатів для виробництва різних нетканих матеріалів. SABIC PP 511A має спеціальний розроблений склад проти

вицвітання газу, що мінімізує знебарвлення волокон. SABIC PP 511A зазвичай використовується для виробництва нетканих матеріалів і волокон, що використовуються в: пелюшках, жіночому догляді, захисті рослин/квітів, бетонному армуванні, захисному одязі, стабілізації ґрунту в цивільному застосуванні, наприклад, при будівництві доріг і залізниць, в автомобілях, для підлогового покриття.

Sabic PP505P – це марка з низьким рівнем міцності, яка зазвичай використовується для екструзії, наприклад для листового та термоформування. SABIC PP 505P зазвичай використовується в квіткових горщиках, одноразових тарілках і чашках. Однак клієнти використовують цей сорт і в поєднанні з наповнювачами, такими як тальк і CaCO_3 .

Sabic 412MK 49 спеціально розроблений для виробництва виробів лиття під тиском. Цей сорт містить нуклеуючі та антистатичні речовини. Має високі технологічні властивості та відмінний баланс жорсткості. SABIC 412MK49 можна використовувати для виготовлення посуду, іграшок, побутової техніки та тонкостінної тари (харчової та нехарчової).

Sabic PP57MNK10 – це поліпропілен з контрольованою реологією, спеціально розроблений для виробництва виробів, виготовлених під тиском. Цей сорт має відмінну ударостійкість (навіть при низькій температурі) і збалансовану жорсткість. SABIC PP 57MNK10 можна використовувати для виготовлення меблів, посуду, відер і контейнерів, іграшок, ящиків.

Sabic PP620P – це марка PP загального призначення, яка в основному виробляється для екструзії. Завдяки базовій конструкції його можна використовувати в широкому діапазоні програм. Завдяки добре збалансованим механічним властивостям і легкій екструзії, він дуже корисний у широкому діапазоні застосувань. Типовими застосуваннями є: екструзійне роздування, екструзія листів та інші види екструзії.

За умов стабілізації ситуації в Україні у зв'язку з активізацією господарських процесів прогнозується зростання попиту на термозбіжні, будівельні і сільськогосподарські плівки, тару, контейнери, упаковки.

Також прогнозується зростання попиту на оболочки кабелю, на трубні вироби для водопостачання та газової промисловості у зв'язку з великими обсягами відновлення промисловості і відбудовою житлового сектору. Відповідно у післявоєнному періоді за експертними оцінками буде зростання обсягів виробництва промислових термозбіжних плівок, будівельних і сільськогосподарських плівок, контейнерів, тари, упаковок, оболочок кабелю, труб, що потребуватиме збільшених обсягів сировини, а саме в першу чергу полімерів.

Прогнозне збільшення обсягів реалізації полімерів високого і низького тиску представлено у таблиці 3.2.

Ефект від збільшення обсягів реалізації полімерів ПрАТ «Хіmekсі» внаслідок зростання попиту на полімерні вироби розраховано і представлено також у таблиці 3.2.

Прибуток від додаткових обсягів реалізації полімерів розраховується за формулою:

$$П_{П} = (Ц_{Р_П} - Ц_{З_П} - В_{Д}) \cdot К_{П} \quad (3.4)$$

де $Ц_{Р_П}$ – середня оптова ціна реалізації, грн./тону;

$Ц_{З_П}$ – середня оптова ціна закупівлі, грн./тону;

$В_{Д}$ – середні витрати на доставку і реалізацію, грн./тону;

$К_{П}$ – додатковий обсяг реалізації полімерів, тон.

Таким чином, збільшення обсягів реалізації поліетиленів високого і низького тиску за рахунок зростання попиту на полімерні вироби у зв'язку з активізацією господарських процесів та у зв'язку з великими обсягами відновлення промисловості і відбудовою житлового сектору дозволить ПрАТ «Хіmekсі» збільшити обсяги реалізації полімерів на 1300 тон і отримати додатковий прибуток від реалізації продукції підприємства у розмірі 2985 тис. грн.

Таблиця 3.2 – Ефект від збільшення обсягів реалізації полімерів

Найменування товару	Додатковий обсяг реалізації, тон	Середня оптова ціна закупівлі, грн./тону	Середні витрати на доставку і реалізацію, грн./тону	Середня оптова ціна реалізації, грн./тону	Прибуток від реалізації, тис. грн.
Поліетилени високого тиску					
SABIC LDPE HP0323NN	100	43702	417	46250	213
Bralen RB 03-23	120	37535	362	39740	221
Lotrene FB 3003	100	40155	405	42590	203
Lotrene FE 3000	120	36395	354	38610	223
Поліетилени низького тиску					
TVK Tipelin 2100J	200	46253	432	48970	457
Marpol HDB 502	170	47169	446	49940	395
MarleX ННМ TR-144	170	49552	528	52610	430
MarleX ННМ 5502BN	170	51610	565	54820	450
Formolene LB1810B	150	53448	584	56650	393
Разом	1300	-	-	-	2985

Для підприємства ПрАТ «Хімексі» також актуальним є розширення видів послуг, що надаються; зокрема доцільним є надання клієнтам послуг з оренди офісних і виробничих приміщень. У підприємства є можливості збільшення складських площ. У 2021 році розпочата реконструкція складської будівлі, розташованої за адресою: Київ пр-т Відрадний 95, Б. Причина реконструкції – удосконалення основних засобів – збільшення складської площі. Сума видатків, у тому числі вже зроблених – 2287 грн. Фінансування здійснюється за рахунок власних коштів. Очікуване зростання виробничих потужностей після її завершення – 15%. Також можливе збільшення площ під оренду офісних приміщень. Орендні стосунки на будь-якому підприємстві визначаються на підставі договору про оренду, де сторона, яка пропонує

об'єкт в оренду є орендодавцем, а сторона, що приймає об'єкт в користування – орендарем. Орендний договір відбиває права і обов'язки сторін по виконанню умов договору, які визначені в цьому документі. До умов відносяться розміри орендної плати за користування об'єктом, терміни оплати, терміни дії договору, умови розірвання договору і інші умови, яких дотримується орендар і орендодавець. Оплата комунальних послуг, за водокористування, тепlopостачання, користування електричною енергією тощо лягає на орендаря. Поточне ремонтування приміщень лягає на орендодавця, тобто на ПрАТ «Хімаксі». Поточні витрати на ремонт 1 м² офісного приміщення на рік складають в середньому 0,362 тис. грн., виробничого приміщення 0,309 тис. грн. Площа офісних приміщень, яка буде надаватися в оренду, складає 160 м², площа виробничих приміщень – 550 м².

Тоді поточні витрати складуть:

$$V_{ПОТ_ОФ} = 160 \cdot 0,362 = 58 \text{ тис. грн.}$$

$$V_{ПОТ_ВИР} = 550 \cdot 0,309 = 170 \text{ тис. грн.}$$

Величина орендних платежів (*ОП*) розраховується за формулою:

$$ОП = S_{ЗАГ} \cdot O_{М^2} \cdot M \quad (3.5)$$

де $S_{ЗАГ}$ – загальна площа приміщень, м²;

$O_{М^2}$ – орендна плата за 1 м² площі, грн.;

M – кількість місяців оренди на рік.

$$ОП_{ОФ} = 160 \cdot 163 \cdot 12 = 312960 \text{ грн.} \approx 313 \text{ тис. грн.}$$

$$ОП_{ВИР} = 550 \cdot 145 \cdot 12 = 957000 \text{ грн.} = 957 \text{ тис. грн.}$$

Прибуток, отриманий в результаті надання приміщень в оренду (*П_{ОР}*) розраховується за формулою:

$$П_{ОР} = ОП - V_{ПОТ} \quad (3.6)$$

де $V_{ПОТ}$ – поточні витрати, тис. грн.

Ефект від надання в оренду виробничих і офісних приміщень, як ефективний спосіб покращення складової розвитку підприємства, представлено у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Ефект від надання в оренду виробничих і офісних приміщень

Найменування заходу	Площа, м ²	Видатки на удосконалення основних засобів, тис. грн.	Орендні платіжі, тис. грн.	Поточні витрати, тис. грн.	Прибуток, тис. грн.
Надання в оренду офісних приміщень	160	15	313	58	255
Надання в оренду виробничих приміщень	550	32	957	170	787
Разом	710	47	1270	228	1042

В результаті надання в оренду офісних приміщень площею 160 м² та виробничих приміщень площею 550 м² ПрАТ «Хіmekсі» отримає прибуток в розмірі 1042 тис. грн.

Ефект від трьох запропонованих заходів з підвищення ефективності господарської діяльності ПрАТ «Хіmekсі» представлено у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Ефект від запропонованих заходів з підвищення ефективності господарської діяльності ПрАТ «Хіmekсі»

Захід	Ефект, тис. грн.
1. Випуск тепличних плівок з покращеними світлостабілізаційними характеристиками і підвищеним гарантійним терміном служби	3810
2. Збільшення обсягів реалізації полімерів	2985
3. Надання в оренду офісних і виробничих приміщень	1042
Разом	7837

Внаслідок реалізації всіх трьох запропонованих заходів ПрАТ «Хіmekсі» отримає збільшення прибутку на 7837 тис. грн.

3.2 Вплив запропонованих заходів на ефективність господарської діяльності ПрАТ «Хіmekсі»

Запропоновані заходи з підвищення ефективності господарської діяльності – випуск тепличних плівок з покращеними світлостабілізаційними характеристиками і підвищеним гарантійним терміном служби, збільшення обсягів реалізації полімерів, надання в оренду офісних і виробничих приміщень, дадуть суттєвий економічний ефект і підвищать основні показники діяльності підприємства ПрАТ «Хіmekсі». Результати розрахунків основних показників за проектом представлено у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5 – Вплив запропонованих заходів на економічні показники діяльності ПрАТ «Хіmekсі»

Показники	2021	За про- ектом	Відхилення	
			абс.	відн.,%
1. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	526187	627162	100975	19,19
2. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	488436	581574	93138	19,07
3. Прибуток від реалізації продукції, тис. грн.	37751	45588	7837	20,76
4. Витрати на 1 грн. реалізованої продукції, грн.	0,928	0,927	-0,001	-0,11
5. Рентабельність продукції, %	7,73	7,84	0,11	-
6. Рентабельність продажу, %	7,17	7,27	0,10	-
7. Чистий прибуток, тис. грн.	29940	36366	6426	21,46

В результаті реалізації запропонованих заходів на підприємстві зросте чистий дохід (виручка) від реалізації продукції на 100975 тис. грн. або на 19,19 %, прибуток від реалізації продукції збільшиться на 7837 тис. грн. або на 20,76 %, чистий прибуток зросте на 6426 тис. грн. або на 21,46 %, підвищаться показники рентабельності продукції і продажу на 0,11 % і на 0,10 % відповідно.

Таким чином, у разі реалізації запропонованих заходів у ПрАТ «Хімекси» підвищиться ефективність господарської діяльності і підприємство отримає значний економічний ефект.

ВИСНОВКИ

Кваліфікаційна робота ступеня бакалавр виконана на актуальну тему підвищення ефективності управління господарською діяльністю підприємства, мета роботи досягнута, поставлені завдання вирішені. З проведеного дослідження зроблено наступні висновки:

1. Підвищенню ефективності господарської діяльності підприємства сприяє зосередження виробництва на високорентабельній продукції, впровадження сучасних технологій, проведення модернізації та реконструкції матеріально-технічної бази підприємства, удосконалення маркетингової політики, впровадження заходів із підвищення продуктивності праці, ведення ефективної політики управління діяльністю підприємства та ін.

2. Приватне акціонерне товариство «Хімекси» – одне з конкурентоспроможних підприємств хімічної промисловості, яке займається виробництвом поліетиленових плівок сільськогосподарського, промислового та харчового призначення та оптовою торгівлею хімічною продукцією, такою як органічні розчинники, полімери тощо. Одним з головних напрямків комерційної діяльності підприємства є сфера постачання полімерної сировини для виробничих потреб промислових підприємств полімерної галузі України, у тому числі для власного виробництва поліетиленової плівки. Успішність розвитку компанії підтверджується отриманням у 2017 році сертифікату ISO 9001:2015, який офіційно засвідчує відповідність компанії вимогам міжнародних стандартів у сферах виробництва поліетиленової плівки, реалізації поліетилену та розчинників.

3. Аналіз фінансово-економічних показників діяльності ПрАТ «Хімекси» показав зростання чистої виручки від реалізації продукції у 2021 р. на 215967 тис. грн. або на 69,62 %, тоді як 2019 р. і в 2020 р. чиста виручка зменшувалася. Прибуток від реалізації продукції зменшувався у 2019 р. на 4704 тис. грн. або на 27,01 %, у 2020 р. він зріс на 2546 тис. грн. або на 20,03

%, а у 2021 р. він збільшився на 22491 тис. грн. або на 147,39 %. Чистий прибуток у 2020 р. зменшився на 19635 тис. грн. або на 99,49 %, його рівень у 2020 р. був дуже низьким (96 тис. грн.), у 2021 р. він суттєво збільшився – на 29844 тис. грн. або в 312 разів і склав 29940 тис. грн. Внаслідок зростання прибутку від реалізації продукції у 2020 р. рентабельність продукції і рентабельність продажу зросли на 1,27 % і 1,16 %, а у 2021 р. – на 2,56 % і 2,25 % відповідно. У 2021 році у ПрАТ «Хімакс» підвищилися кінцеві результати фінансово-економічної діяльності.

4. Операційні витрати ПрАТ «Хімакс» у 2019 р. зменшилися на 25634 тис. грн., у 2020 р. зросли на 19975 тис. грн. і у 2021 р. збільшилися на 46902 тис. грн. Така динаміка операційних витрат в основному відбувається за рахунок аналогічних змін найбільшої їх складової – матеріальних затрат. Матеріальні затрати у 2019 р. зменшилися на 24095 тис. грн., у 2020 р. зросли на 2434 тис. грн. і у 2021 р. збільшилися на 49068 тис. грн. Основну частку у структурі операційних витрат підприємства займають матеріальні затрати, питома вага яких в загальній структурі операційних витрат зменшилася з 79,52 % у 2018 р. до 63,3 % у 2020 р. та зросла на 12,69 % у 2021 р. до 75,99 %.

5. Середньооблікова чисельність працівників ПрАТ «Хімакс» зросла з 43 осіб у 2018 р. до 55 осіб у 2021 р. Фонд оплати праці збільшився з 5290 тис. грн. у 2018 р. до 10831 тис. грн. у 2021 р., тобто в 2 рази. Середньомісячна заробітна плата працівників зросла з 10252 грн. у 2018 р. до 16411 грн. у 2021 р. Продуктивність праці персоналу у 2019 р. знизилася на 1538 тис. грн./особу або на 17,29 %, у 2020 р. зменшилася на 895 тис. грн./особу або на 12,16 %, а у 2021 р. зросла на 3104 тис. грн./особу або на 48,03 %. Позитивним є перевищення темпів зростання продуктивності праці над темпами зростання оплати праці у 2021 р.: продуктивність праці зросла на 48,03 %, фонд оплати праці збільшився на 16,53 %.

6. Первісна вартість основних засобів підприємства з 2018 р. до 2021 р. щорічно збільшувалася. Залишкова вартість основних засобів зменшувалася протягом 2019-2020 рр. внаслідок зростання величини зносу. Відповідно у

2019р і у 2020 р. коефіцієнт зносу зростав на 0,04 і на 0,053 відповідно. Позитивним є зниження коефіцієнту зносу у 2018 р. на 0,038 та у 2021 р. на 0,15. Коефіцієнт придатності основних засобів підприємства у 2021 р. підвищився до рівня 0,618. У 2019-2020 рр. фондovіддача основних засобів зменшувалася. У 2021 р. фондovіддача збільшилася на 1,853 грн./грн., що при збільшенні середньорічної вартості основних засобів дуже позитивно для підприємства. Фондоозброєність праці зменшувалася у 2020 р. на 23,122 тис. грн./особу внаслідок зниження середньорічної вартості основних засобів. Позитивним є зростання цього показника у 2021 р. на 87,942 тис. грн./особу у зв'язку зі зростанням середньорічної вартості основних засобів підприємства. Таким чином, у 2020 р. спостерігалось зменшення ефективності використання основних засобів підприємства, а у 2021 р. – її підвищення.

7. Загальна вартість майна ПрАТ «Хімекси» зросла протягом 2018 р. на 7915 тис. грн., зменшилася протягом 2019 р. на 17709 тис. грн. і зросла у 2020 р. та в 2021 р. на 1614 тис. грн. і на 35047 тис. грн. відповідно. Необоротні активи зменшувалися у 2019 р., у всі інші роки вони зростали і на кінець 2021 р. їх величина склала 28958 тис. грн. Оборотні активи зменшувалися у 2019 р. і у 2020 р., у 2021 р. вони зросли на 30460 тис. грн. і на кінець 2021 р. їх величина склала 120603 тис. грн., що в 4,16 раза більше, ніж величина необоротних активів. Пасиви підприємства складаються з власного капіталу та поточних зобов'язань і забезпечень. Величина власного капіталу ПрАТ «Хімекси» збільшилася з 31735 тис. грн. на кінець 2017 р. до 55701 тис. грн. на кінець 2019 р., протягом 2020 р. знизилася на 7904 тис. грн. і протягом 2021 р. зросла на 21940 тис. грн. та склала 69737 тис. грн. Поточні зобов'язання і забезпечення зменшувалися протягом 2018-2019 рр., зростали протягом 2020-2021 рр. та на кінець 2021 р. склали 79824 тис. грн., що в 1,14 раза більше, ніж величина власного капіталу. На кінець 2021 р. частка власного капіталу склала 0,466, коефіцієнт загальної ліквідності дорівнював 1,511, що свідчить про певну залежність ПрАТ «Хімекси» від позикового капіталу та про недостатній рівень ліквідності підприємства.

8. У ПрАТ «ХімеКСІ» у 2021 р. збільшилися: коефіцієнти оборотності капіталу і власного капіталу на 1,257 і на 2,959 оборотів відповідно, коефіцієнт оборотності оборотних активів на 1,76 обороти, коефіцієнти оборотності дебіторської і кредиторської заборгованості на 2,786 і на 2,174 оборотів відповідно, що свідчить про покращення ділової активності підприємства.

9. В роботі обгрунтовано управлінські рішення щодо підвищення ефективності господарської діяльності ПрАТ «ХімеКСІ» та запропоновано наступні заходи: випуск тепличних плівок з покращеними світлостабілізаційними характеристиками і підвищеним гарантійним терміном служби, збільшення обсягів реалізації полімерів, надання в оренду офісних і виробничих приміщень. В результаті їх впровадження підприємство отримає економічний ефект в розмірі 7837 тис. грн. В результаті реалізації запропонованих управлінських рішень на підприємстві зросте чистий дохід (виручка) від реалізації продукції на 100975 тис. грн. або на 19,19 %, прибуток від реалізації продукції збільшиться на 7837 тис. грн. або на 20,76 %, чистий прибуток зросте на 6426 тис. грн. або на 21,46 %, підвищаться показники рентабельності продукції і продажу на 0,11 % і на 0,10 % відповідно.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Матвійчук Л. О. Концептуальні підходи до визначення сутності поняття «господарська діяльність підприємства». *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 12(2). С. 14—18.
2. Тюхтій М. П., Піскунова А. О. Комплексний підхід до аналізу виробничо-господарської діяльності підприємств машинобудування. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. Вип. 6(2). С. 23—27.
3. Полятикіна Л. І. Новикова С. В. Облік і аналіз фінансових результатів господарської діяльності підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 20(2). С. 170—173.
4. Шеховцова В. В. Аналіз господарської діяльності малого підприємства як наукова база прийняття управлінських рішень. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2016. Вип. 16. С. 102—107.
5. Шестерняк М. М. Сучасний економічний аналіз та його основні види. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 20(3). С. 158—162.
6. Попова В. Д. Проблеми аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства. *Інноваційна економіка*. 2016. № 3-4. С. 211—215.
7. Ізмайлов Я. О. Розвиток методології економічного аналізу господарської діяльності підприємств у постіндустріальній економіці. *Проблеми економіки*. 2016. № 3. С. 165—174.
8. Мішенін Є. В., Жилінська О. І., Ярова І. Є., Маслій М. Ю. Економічний аналіз в системі управління біоекономікою та сталим розвитком підприємницьких структур. *Механізм регулювання економіки*. 2021. № 3. С. 55—66.
9. Норд, Г. Л., Куслій, В. О. Визначення системи показників щодо формування фінансових результатів. *Вісник ЖДТУ: Економіка, управління та адміністрування*. 2018. № 2(84). С. 21—27.

10. Купріна Н. М., Шаталова А. В., Апостолов К. В., Бачинська О. В. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства: теоретичний та практичний аспект. *Економіка харчової промисловості*. 2018. Т. 10. Вип. 4. С. 48—57.
11. Півень А. В. Понятійно-категоріальний апарат управління ефективністю діяльності підприємств. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2019. Вип. 200. С. 242—256.
12. Білопольський М. Г., Чигарьов Д. В. Напрями управління ефективністю при забезпеченні стратегічного розвитку підприємства. *Вісник економічної науки України*. 2017. № 2. С. 12—17.
13. Сахацький М. П., Казанджі А. В. Теоретико–методичні засади оцінки результативності управління виробничо–господарською діяльністю підприємства. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2017. Вип. 1. С. 135—141.
14. Рзаєва Т. Г., Хурхач А. О. Оцінка результативності та ефективності діяльності підприємства відповідно до потреб економічного аналізу. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2017. № 6(2). С. 17—22.
15. Kaminska I., Kovalchuk N., Demydovych A., Horchynska I. Theoretical and methodological approaches to the analysis of the efficiency of the activity of the enterprise. *Economic Forum*. 2021. № 1(2). P. 79—87.
16. Григораш О. В., Терьошина Ю. О. Ефективність фінансово-господарської діяльності підприємств України. *Бізнес Інформ*. 2017. № 11. С. 221—226.
17. Малярець Л. М., Мочона Л. Г. Оцінка виробничо-господарської діяльності підприємства як основа її стратегічного контролінгу. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2016. Вип. 16(2). С. 56—60.

18. Паничок М. Ю., Кривуля П. В. Пристосовність різних підходів щодо інтерпретування категорій «ефект» та «ефективність» для вирішення завдань оцінювання використання економічного потенціалу регіону. *Економічний вісник Донбасу*. 2019. № 3(57). С. 10—20.

19. Петрушка Т. О., Ємельянов О. Ю., Курило О. Б. Підвищення ефективності господарської діяльності як чинник економічного розвитку підприємств. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_12_23

20. Зима О. Г. Птащенко О. В., Кошарна В. В. Управління діловою активністю підприємств в сучасних умовах господарювання. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2017. № 6. С. 103—105.

21. Воронкова Т. Є., Маслюк Л. Л. Підвищення ефективності діяльності підприємств легкої промисловості в умовах ринкових відносин. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 20. С. 47—52.

22. Овчиннікова В. О., Клочко М. І. Адаптивне управління виробничо-господарською діяльністю підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2017. Вип. 26(1). С. 160—162.

23. Панченко В. А. Фінансова безпека господарської діяльності підприємства. *Фінансові дослідження*. 2019. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/find_2019_2_8

24. Дегтярев О. В., Поздняков Д. О. Системні інновації як основа стратегічного управління господарською діяльністю високотехнологічних підприємств. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Світове господарство і міжнародні економічні відносини*. 2017. Т. 25, Вип. 9. С. 18—28.

25. Чукіна І. В. Особливості та значимість механізму управління виробничо-господарською діяльністю аграрних підприємств. *Економіка та держава*. 2017. № 12. С. 124—128.

26. Мізюк С. Г., Рак А. В. Напрями управління ефективністю діяльності підприємств малого бізнесу транспортної галузі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 23(2). С. 23—29.

27. Адонін С. В., Калашнікова Ю. М., Смолянський А. А. Управління діловою активністю підприємства в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2021. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=9739>

28. Фокін О.К. Суб'єктно-об'єктний склад системи економічного аналізу виробничих витрат великих промислових підприємств. *Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки*. 2019. № 1. С.371—391.

29. Євдокимов В. В., Грицишен Д. О., Норд Г. Л., Фокін О. К. Економічний аналіз витрат великих промислових підприємств: організація та методика : монографія. Житомир: ЖДТУ, 2019. 216 с.

30. Тюленєва Ю. В., Ренкас С. В. Фактори впливу на прибуток підприємств та напрями підвищення прибутковості. *Підприємництво та інновації*. 2017. Вип. 3. С. 102—107.

31. Швачич Г. Г. , Холод О. Г., Чумак Т. В. Аналіз шляхів підвищення ефективності виробництва. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2017. № 1. С. 108—118.

32. Гаватюк Л. С., Дембіцька А. В. Оцінка рентабельності підприємства та шляхи її підвищення в сучасних умовах господарювання. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2018. № 3(1). С. 15—19.

33. Про ПрАТ «Хіmekсі». URL: <http://www.himexi.com.ua/uk/about/>

34. Звітність ПрАТ «Хіmekсі». URL: <http://himexi.pat.ua/emitents>

35. Поліетиленові плівки виробництва ПрАТ «Хіmekсі». URL: <http://www.himexi.com.ua/uk/polyethylene/>

36. Розчинники. URL: <http://www.himexi.com.ua/uk/solvents/>

37. Полімери. URL: <http://www.himexi.com.ua/uk/polymers/>

38. Відповіді на розповсюджені запитання про тепличну плівку. URL: <https://planetaplast.com/vidpovidi-na-zapytannya-pro-teplychnu-plitvku/>